

Vipavski glas

št. 47

letnik XIII

december '98

KOLEDNICA

Bog daj srečo, hišni oče,
hišni oče, hišna mati!
naj sprostre nad vašo hišo
svoja krila angel zlati,
mir, edinost in veselje
iz višave v hišo trosi,
drage vaše glave varje,
dobra dela k Bogu nosi!

Skrb, bolezen in nesreče,
naj podi od vaše hiše,
z dobrotljivo svojo roko
naj vam grenke solze briše,
vaše upe, vaše nade
v svoje bukve zapisuje
in s perličem polnim hrane
vsako jesen napolnjuje,
hišno slame ognja varje,
polja toče in viharja.
Naj vas spremlja na vseh potih,
sije zarja naj Njegova.

Dobri ljudi, dobri starši,
veselite se z družino.
Bog daj srečo, hišni oče,
hišni oče, hišna mati!

Narodna

Dragi bralci!

Če bi med besedami izbrali tiste, ki jih najpogosteje slišimo in izgovorimo, bi bili besedi "nimam časa" verjetno na prvem mestu. Dan za dnem nekam hitimo, vedno se nam mudi. Naše odločitve, naša dejanja so le bežni trenutki v tem žudnem svetu, ki drvi in drvi naprej in nas odnaša s sabo kot veter jesensko listje.

Ustavimo čas. Postojmo za trenutek. Ne čakajmo, da bo list padel na tla in ga bo pometel ali poteptal brezčutni svet. Ustavimo čas zdaj, ob koncu leta, in pogledjmo na prehojeno pot, na vse njene lepo tlakovane dele kot tudi na razpoke, ki se jih ne da več pokrpati. So pač del življenja. Zato vzemimo v eno roko optimizem, v drugo pa dobro voljo in pojdimo naprej.

Ustavimo čas. Vsaj v teh prazničnih dneh. Poklonimo ga svojim družinam, prijateljem in sosedom. Zaželimo njim in sebi vesele božične praznike in zdravja, dobre volje in čimveč modrih odločitev v letu 1999.

Iskrene čestitke ob 26. decembru - dnevu samostojnosti.

VIPAVA - SLOVENSKE BENETKE

Vipava leži na najnižji točki zgornjega dela Vipavske doline, saj je njena nadmorska višina samo 103 m. Prav zato se vse vode stekajo v reko Vipavo. Tudi vsa bližnja naselja leže višje od Vipave: Zemono, Duplje, Vrhpolje, Slap, Lože, Manče, Podraga, Podnanos...

Po zasedbi Vipave so Italijani preimenovali naš kraj in sedanji Glavni trg v Vipacco, Piazza Venezia (Vipava, Beneški trg). V Lanthierijevem gradu na desni je bilo po prvi vojni poveljstvo vipavske garnizije.

prečkamo, ne da bi to opazili. Naselje na Hribu spada tudi v stari del Vipave, če že ni najstarejši. Tu so se naselili zato, da bi bili varni pred občasnimi upadi napadalcev, pred poplavamami in v zavetju višje nad njimi pozneje zgrajenega starega gradu na skalah.

Najlepši pogled na te vodne stvaritve se nam nudi iz Podskale in s starega mostu čez reko Vipavo. Prav tu, z enega mesta, lahko opazujemo vznožje Nanosa, stari grad, na levi strani tok vode izpod novega gradu, srednji tok iz Podskale in desni pritok od stolpa, ki teče izza Tabra; vsi trije se združijo pod mostom v glavno strugo reke Vipave.

Vipava - male Benetke, če jih tudi tako poimenujemo, niso popolnoma osamljen primer v Sloveniji. Tudi

Kostanjevico na Krki imenujejo dolenske Benetke. V čem naj bi bila Vipava podobna Benetkam? Prvič: **staro naselje je na vodi in ob vodi ter spojeno z mostovi**. Drugič: na tem delu je bila **cerkev sv. Marka**, ki se je imenovala kot stolna cerkev na Markovem trgu v Benetkah; po arhitekturi ji ni bila ta cerkev nič podobna, marveč le po imenu. Tretjič:

Čeprav se nam zdi skorajda neverjetno, pa je vendarle res, da so nekateri izviri reke Vipave celo pod sto metri nadmorske višine.

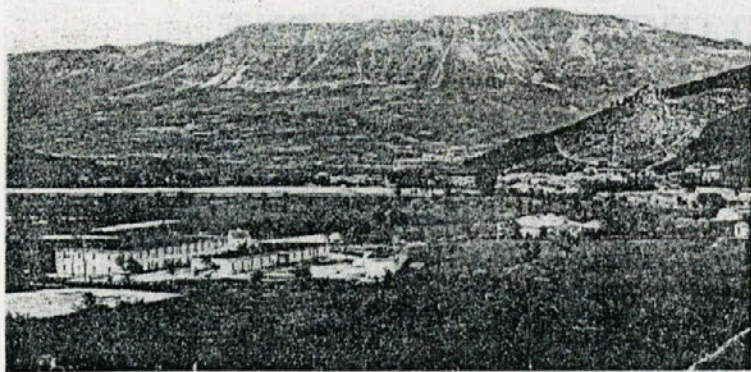
Voda obdaja Tabor, nekdanje grajsko poslopje ter pozneje novozgrajeni grad podkvaste oblike. Le čelna zgradba novega gradu je grajena onstran vode in je spojena z mostovoma.

Predel med glavnimi izviri do sotočja v strugo reke Vipave je bil prvi naseljen. Nato se je naselje širilo proti Beli in Gacki do Močilnika. Tako do danes, razen Hriba, tvori zaokroženo celoto ob vodnih tokovih; več od njih je pokritih in jih

Na levi strani vidimo del starega grajskega poslopja, na desni Podskalo, v ozadju stari farovž in skrajno v ozadju na griču razvaline starega gradu. Izvir iz Podskale in izvir izpod farovža se združita pod mostom v strugi reke Vipave.

Vippacco - Vipava - Caserme S. Marco

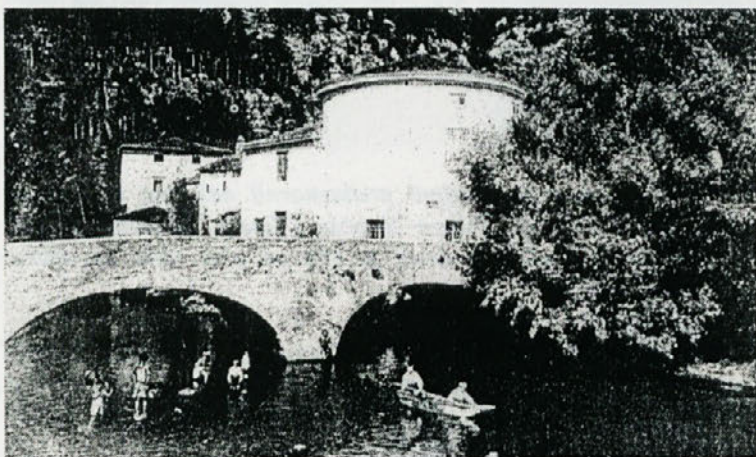
Tudi južno vojašnico v Vipavi so Italijani po zasedbi imenovali Vojašnice sv. Marka

pregledne karte občine Ajdovščina, izdane 1989. leta, piše na hrbtni strani: "**Vipava - naselje je nastalo ob številnih izvirih reke Vipave (slovenske Benetke), ki imajo mednarodni**

sloves zaradi izredne lege, vodnih in speleoloških svojstev ter slovitih dreves."

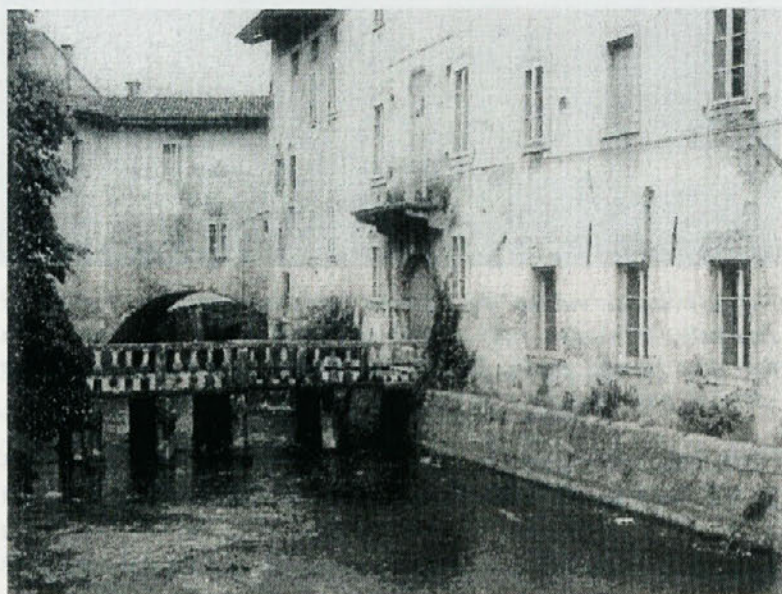
Benetke so svetovno znane po nenavadni legi, so stvaritev na vodi in so v celoti en sam spomenik. Benetk pa niso osnovali Italijani ali njihovi predniki Rimljani, marveč je bilo tam avtohtono prebivalstvo plemena Venetov, od tod tudi ime Venezia (Benetke). Ta ilirska plemena so bila naseljena tudi v naših krajih in so se pozneje pomešala s Kelti - imenujemo jih Japodi. V zadnjem času so precej pisali v časopisju in celo v knjigi o novih odkritjih

- novi teoriji, da so Vendi (Veneti) naši predniki. Rimljani so prišli v naše kraje pozneje,

Ta posnetek je nastal pred drugo svetovno vojno, 1938. leta

173. leta pr.n.š. Benečani so 1508. leta zavzeli Vipavo in so bili pri nas le malo časa. Že naslednje leto so jih od tu pregnali Habsburžani. Zadnja zasedba Italijanov pa se je začela po prvi svetovni vojni in je trajala do kapitulacije Italije 1943. leta. Takrat so se morali Italijani umakniti in zapustiti naše kraje.

Most med graščino in grajskim dvoriščem je bil najlepši v Vipavi; sedaj ga obnavljajo

Carlo Goldoni (1707-1793), sliviti italijanski dramatik - komediograf, njegova dela so prešla meje Italije in postala svetovno znana.

Carlo Goldoni je od leta 1726 do leta 1727 bival v vipavski graščini, kjer je ustvarjal svoja dela in zabaval vipavsko gospodo z marionetnimi igrami. Italijani so mu po zasedbi Vipave postavili ploščo v novem gradu. Na njej je bilo vse to zapisano, a po zadnji vojni je bila plošča uničena. Carlo Goldoni (1707-1793), po rodu Benečan, italijanski pesnik, dramatik - komediograf. Njegova dela: Krčmarica Mirandolina, Primorske zdrahe, Prebrisana vdova, Lažnivec so prevedena v slovenski jezik in mnogokrat so jih uprizarjali v naših gledališčih.

Benečani so Carlu Goldoniju postavili spomenik na častnem mestu; stoji pri Canal Grande poleg znanega mostu Ponte di Rialto. S tem so se mu oddolžili za dela, ki jih je dolga leta ustvarjal; delček le-teh pa je nastal tudi v Vipavi.

Franc Cerovšek

RAZNE OBRTI TER MLINI IN ŽAGE PRI NAS

Pred stoletji in še celo nekaj desetletji so bili pri nas številni obrtniki, ki so bili sposobni ročno izdelati vse, od obleke,

Kovaški poklic je bil v preteklosti zelo cenjen, saj je kovač izdeloval vse, od žebila, orodja, pluga, do okovanega voza

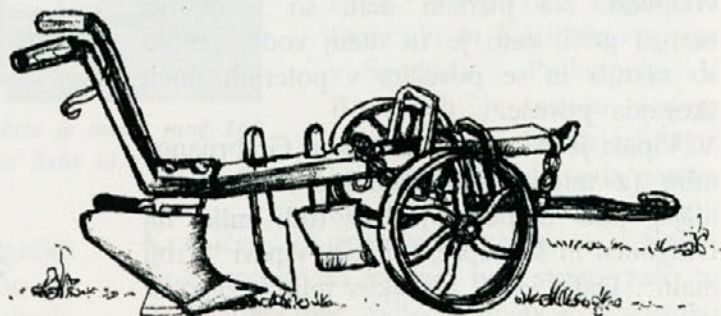
obutve, do pluga in voza, ki je bil tedaj edino prevozno sredstvo. Danes večji del tega proizvaja industrija v manjših in večjih serijah ter večino teh strojev v industriji poganja elektrika.

V tistih časih pa so poznali celo vrsto obrtnikov: kovači¹, krojači, šivilje, čevljarji, mizarji, tesarji, bognerji², mlinarji, žagarji, strojarji³ in drugi. Mnogo teh poklicev danes ni več. "Bognerji" so še pred nekaj

desetletji pri nas izdelovali vozove: lažje, težje in zapravljivke⁴. Prav tako pri nas ne poznamo več strojarjev, kajti njihovo delo je prevzela usnjarska industrija.

Nekateri obrtniki so se bavili ob svojem poklicu tudi s kmetijstvom. Mlinarji in žagarji so ob poletni suši kmetovali, pozimi, kdaj pa tudi spomladi in jeseni ob obilnem dežju, ko so narastli potoki in reke, pa so delali s polno močjo. Drugi obrtniki so opravljali po več poklicev skupaj: mizarji so bili tudi sodarji, kleparji pa kotlarji. Kovač je pogosto opravljal kar tri poklicna dela: kovaško, podkovsko in živinozdravniško. Oglejmo si pisni vir iz "Novic", ki nam pove, kako je bil takrat kovaški poklic pomemben.

Za posebno dobre kovače: "Tomašič Jožef kovač iz Vipave že lani za posebno dobriga kovača poterjen, je pripomoči ondašnje županije

Plug je eden od kovaških izdelkov in je nepogrešljiv pri poljedelskih opravilih

prišel v drugi polovici t.l. spet v učilnico, se v ozdravljenju bolne živine še bolj izuriti, bo tedaj meseca septembra te nova polovica uka djanskiga živinozdravništva končal, isprosen ter pričelo prejet." To so pisale: "Novice 20. veliciga srpnja 1851. leta." Jožef Tomašič iz Vipave je bil poslan na priporočilo tukajšnje občine (županije) na šolanje in dobil je spričevalo za zdravljenje živine. Pa tudi na nagrobniku, ki ga je Hinko Grabrijan dal postaviti svojemu očetu Matiji, nečaku vipavskega dekana Jurija Grabrijana, je med drugim zapisano: kovač, živinozdravnik in posestnik.

Za mline in žage so bili pri nas dokaj dobri pogoji, kajti reka Vipava in nekateri njeni pritoki so bili neusahljivi tudi v suši. Zato se ni čuditi, da je bilo pri nas več obrtnikov, ki so opravljali mlinarski in

Čevljar je ročno izdeloval in popravljaj raznovrstno obutev

žagarski poklic. Na severni in vzhodni strani ob vznožju Nanosa in Kovka, v bližnjih vaseh Vrhpolju, Budanjah, Beli, Lozicah in v Otoščah je bilo več potokov, ki so poganjali mline in žage. Danes so ti potoki povečini zajeti v vipavski, vrhpoljski in budanjski vodovod. Na južnem delu so v okolici manjši griči, zato je tu manj vode, potoki so manjši in se povečini v poletnih dneh skorajda posuše.

V Vipavi je bil mlin v Tabru in Grabrijanov mlin (z mletjem je prenehal 1964. leta), nižje, pod Slapom, je bil tudi mlin na Dragoncu in še naprej ob reki Vipavi "Vrbji maln". Dalje je bil Novakov mlin z žago in stopami za luščenje ječmena. Na južni strani Vipave so bili ob potokih še mlini: na Slapu "U malni" ob slapenskem potoku, v

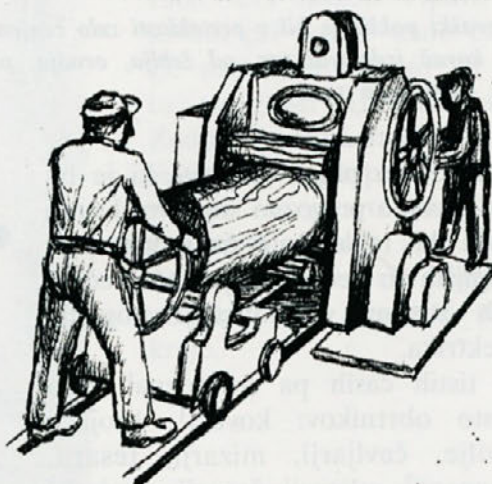

Vsi izdelki iz lesa so prihajali izpod rok mizarja, od oken, vrat do pohištva

Podragi Andrejcov mlin in mlin v Pasjem repu nad Orehovico.

Jože Potrata s Slapa je bil mlinar v "Vrbjem malnu" do 1898. leta. Pozneje pa je bil za mlinarja tudi v Grabrijanovem mlinu v Vipavi. Ko ni več mlet mlin na Dragoncu in "Vrbji maln", so Slapenci, odrasli in otroci, nosili žito v torbah ali v vrečah v Novakov mlin. Otroci so nosili manjše količine žita, starejši pa so bili znatno bolj obremenjeni. V mline ob Močilniku so Vrhovci nosili mlet iz Vrabč, z Razgurov in iz drugih vasi. Nekaj nenavadnega je bilo v vasi Otošče, saj je imela skoraj vsaka druga hiša mlin.

Ob Močilniku je bilo od Otošč do Vipave kar sedemnajst mlinov in pet žag. V Otoščah so bili mlini: pri Zmelnovih, Francinovich, Mlačevih, Kuntovich in Bežajevih. V Lozicah je bilo tudi pet mlinov: pri Žiberni, Stejčevih, Renkovich, Kovačknih in pri Lekovich. V Šembidu (Podnanosu) so bili: pri Gotetovich,

Žaganje hlodov je bilo nekdaj ročno, pozneje pa se je to odvijalo na vodni pogon

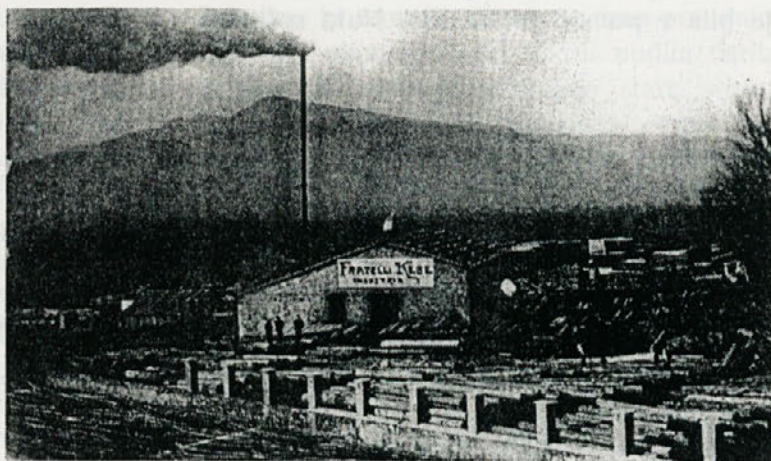
Urščevih in pri Hribovcu. Na Dobradu je bil mlin, žaga in stope za luščenje ječmena. Tu so tudi mleli drevesno lubje za strojenje. Niže proti Vipavi so bili še Živcov, Jamškov in Majerjev ali grajski mlin.

Vreče žita so nosili v mline na ramenih. Pozneje so jih vozili na dvokolesih, dvokolesnih "koretah", večje količine pa z vprežnimi vozovi.

Marsikdo se bo začudil, kako to, da je potok Močilnik nekoč poganjal toliko mlinov in žag, od Otošč, Lozic, Šembida do Vipave. A že pod avstroogrsko vladavino so napravili pri Šušetu zajetje za kraški vodovod, pred leti pa so zgradili vodovod, ki oskrbuje s pitno vodo naselja od Lozic do Vipave. Vsa ta voda iz zajetij je pred tem tekla v Močilnik, ki je poganjal številne mline in žage.

Ob Beli so bili mlini: v Plavžu, pri Tekcu - Lemut, Drjaču, pri Malnerjevih in Šusterjev mlin. V Vrhpolju je bila pri Tekcu kovačija⁵, mlin in stope. Za ta namen je zgradil jez znani zidarski mojster Jamšek iz Ajdovščine. Za zbiralnik vode so imeli energetske soglasje za porabo 15 konjskih sil (1KS = 0,735kW) za kovačijo in ostale potrebe. V kovačiji so kovali ročno in na vodni pogon z velikim

proti Vipavi še parna žaga, ki so jo pozneje preuredili na električni pogon. V ta namen je bil tja postavljen transformator, ki še danes služi svojemu namenu. Lastnik žage

Velik napis na žagi: "FRATELLI KEBE - INDUSTRIA" (bratje Kebe - industrija). Ob žagi je visok dimnik in naokrog velike količine lesa.

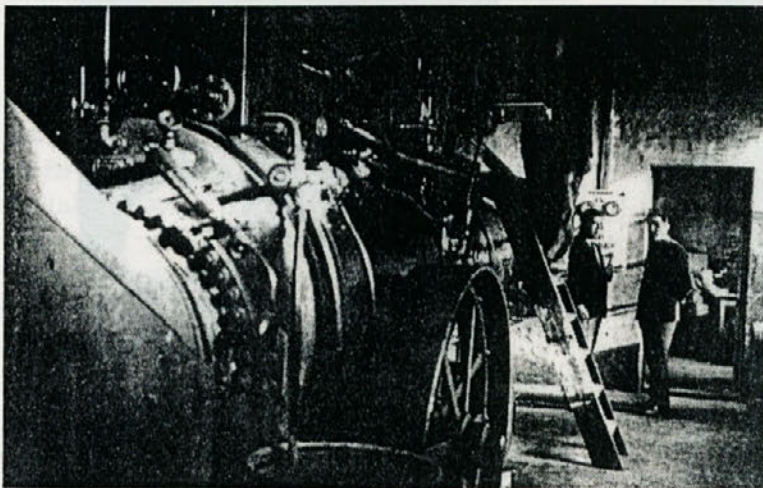
je bil Foresi iz Trsta, zadnji pa je bil Bruschweiger iz Švice. Žaga je obratovala do vojne in je bila 1943. leta opuščena.

V Vipavi je bila žaga na vodni pogon v Tabru. Pozneje, 1927. leta, pa je pričela obratovati Kebetova žaga na parni pogon, lokomobil; pogonsko gorivo je bila žagovina. Lokomobil so pripeljali iz Pulja po železnici v Gorico, od tod z vozmi s konjsko vprego v Vipavo. Žago so zidali budanjski in

dolgopoljski zidarji. Imela je dva gatra (stroj za žaganje hlodov v deske; jarmenik) in 24 klin. Delovodja je bil Jože Kebe iz Vipave. Pozneje je žago kupil Lutman, po vojni pa je bila obrat Lipe iz Ajdovščine.

Ob potoku Močilniku so se vrstile žage: Majerjeva žaga pri mostu in dalje Jamškova žaga, Živcova, žaga na Dobradu in Koritnikova žaga v Šembidu - Podnanosu. V Budanjah je mlelo sedem mlinov, les so žagale tri žage, ki jih je poganjala voda potoka Šumljaka. Mlini so se vrstili:

Kranjčev, Korenov, Fabijanov, Nežn, Knštnpacov⁶, ki je imel tudi stope, zato to nenavadno ime; dalje Mislejev in v zaselku mlin v Šemlaku. Žage so bile: pri Korenu, V Grapi, stara žaga in Mislejeva žaga.

Kebetova žaga v Vipavi 1929. leta, lokomobila je imela moč 160 KS. Na sliki desno Jože Kebe, na levi Franc Kebe in v ozadju za pisalno mizo Marija Grabrijan.

kladivom, takoimenovanim "norec". Kmečko orodje in druge kovinske izdelke, ki so jih izdelovali, so prodajali doma in na sejnih. Ob Beli sta bili še dve žagi: v Plavžu in Severjeva na vodni pogon, na koncu Vrhpolja

Žagale so na vodni pogon, kot so takrat temu rekli, na vodno kolo, le Mislejevo je pozneje poganjala Peltonova turbina. Pri nas je bilo v preteklosti veliko obrtnikov, ki so svoje delo opravljali ročno, nekaterim je bila v pomoč vodna sila. Nato so stroji

tekli na parni pogon, pozneje jih je poganjala elektrika in druga pogonska sredstva. V zadnjem času so se življenjski pogoji močno spremenili, in tudi v obrtništvu so nastale velike razvojne spremembe.

Franc Cerovšek

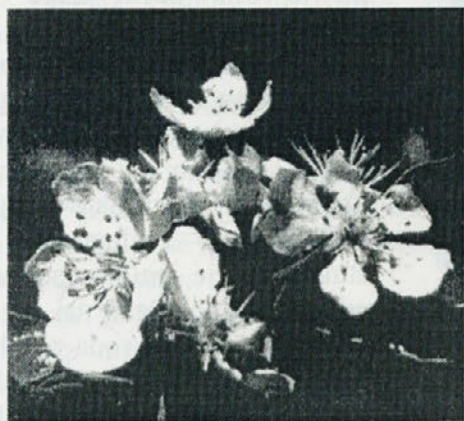
Op. pisca:

- 1 Kovači - Pri hiši, v kateri je prvotno živel Grabrijanova družina (sedaj nova hiša Ivanovih), se je reklo pri Kovačevih, saj je bil oče Matija tudi kovač.
- 2 Bognerji - Iz nemške besede Wagner - bogner, kolar, izdelovalec lesenih voz in koles. Vzdevek Bognarjev se je ohranil pri nas v Vipavi in še drugod po Sloveniji.
- 3 Strojari - Na Slapu v Žorževem kraju pri Ambrožiču se je do danes ohranil pri hiši vzdevek Pri Strojarijevih.
- 4 Zapravljivček - Kočija ali po domače zapravljivček, da se z njim lahko potepa okrog in zapravlja.
- 5 Kovačija - Kovačnica, v dialektu kovačija.
- 6 Knštpacov - Iz nemške besede die Kunst, umetnost, spretnost; po starem so rekli, da je k'nšt'n - kunšten - pameten, spreten.

SADJE - BOGASTVO VIPAVSKE DOLINE

Sadje nam bogato popestri prehrano. Pravijo, da ga imamo v Sloveniji več kot tisoč vrst. Tudi naša dolina je poznana po sadju, saj nam zori v vseh letnih časih, razen pozimi. Škoda, da so skoraj izginile dobre stare sorte, ki so bile tu doma pred časom, ko se je začelo propagirati intenzivne hibridne nasade. Še danes pa lahko hitro ločimo staro sadno drevo od novih sort. To so velika drevesa z bogato krošnjo, naravno odpornejša proti boleznim in škodljivcem. Taka drevesa lepo čistijo ozračje in ohranjajo naravni videz krajine. V njihovih krošnjah najdemo dobro zaščito različne živali. Plodovi dozorejo brez vsakega škropljenja. Vsa ta stara drevesa nosijo v sebi delo, um in

kulturne krajine in znak slovenske identitete. Vsekakor zaslužijo naše spoštovanje in pozornost. Škoda je le, da smo z melioracijo Vipavske doline uničili skoraj vsa stara avtohtona sadna drevesa, ki so stoletje kljubovala vetru in vročini. Posebno jezikovno bogastvo pa predstavljajo imena starih domačih sort sadja. V sebi

Ječmenka v cvetju

skrb naših prednikov in ohranjajo stik z našimi zanamci. Zato so del slovenske

Kanadka - cvet

nosijo bogato vsebino, ki nam veliko pove. Že iz imena izvemo, kdaj je katero sadje zrelo, kakšno je po obliki in okusu, kakšno je njegovo meso in kakšen olupek ima. Žal pa tudi to naše bogastvo jezika izginja skupaj s starimi sortami in tako tudi na tem področju siromašimo naš lep slovenski jezik. Namesto domačih vdirajo k nam tuja imena, povečini hibridnega sadja, ki je mnogo slabšega okusa, nima izrazitega vonja, je pa tudi osiromašeno z vitamini. Stare sorte

nam nudijo veliko pestrost okusa, so bogate z aromo in imajo veliko naravnih sladkorjev. Tako sadje je vse bolj iskano na domačih tržnicah pa tudi po Evropi, ki vedno bolj išče pestrost ponudbe.

Ob takem razmišljanju sem zbrala in poiskala nekaj starih imen sadja, ki je bilo doma v Vipavski dolini in ga starejši ljudje še poznajo in ločijo po imenih. Ta imena so se lahko delno spreminjala od vasi do vasi, kar je značilno za narečno govorico. Poglejmo nekaj zanimivih imen, ki sem jih zapisala tako, kot so mi jih povedali starejši domačini - fonetično.

Začnimo kar pri **figah** - **smokvah**, ki nam na Primorskem rastejo skupaj z vinsko trto skoraj pred vsako hišo. Ko uživamo te slastne sadeže, sploh ne pomislimo na njihova imena. Fige zorijo postopoma, zato imajo tudi veliko imen. Tako imamo *trdorjke*, *rejpnce*, *mošne*, *laške*, *mošnice*, *drobnčke*, *črnice*, *kunjšče*, *pšeničnce*, *cvetnice* pa še katera bi se našla.

Poglejmo imena starih sort **hrušk**, ki pri nas tudi lepo uspevajo. Pravimo jim *ivanške*, *maslenke*, *ozimke*, *moškatinke*, *vilije*,

viljamovke, *zvončki*, *fajfice*, *žitnce*, *tipke*, *ječmenke*, *putrnice*, *cukrpjrnice*, *škarpe*, *fermetinke*, *petrovke*, *jakobšče*, *pomarančnce*. Vsaka od teh ponuja svoje posebnosti. Divji hruški pravimo *lesnača*.

Jabolka, ki nam jih skozi vse leto ponujajo trgovine, nam ne bodo nikoli nudila tistih užitkov, ki nam jih ponujajo stare sorte. Skozi leto pri nas dozori: *čermeleta*, *mešanke*, *goriška sevka*, *ivanške*, *umazanke*, *kosmačke*, *grofenštajnc*, *zlata pramena*, *mošancl*, *kanadka*. Divjemu jabolku pravimo *lesnika*.

Pa še nekaj starih imen za **breskve**: *kostenice*, *plunice*, *hale*, *golice*, *magdalenšče*, *kosmačke*, *vinogradniške*. Te so še posebej dišale daleč po okolici.

Prav gotovo se bodo naši bralci spomnili še katerega imena in vesela bi bila, če bi me dopolnili.

Vse to naravno bogastvo so naši predniki znali spoštovati in tudi dobro prodajati, saj so ga že v prejšnjem stoletju vozili iz doline v razne kraje po Sloveniji in drugam. O tem boste kaj več izvedeli v naslednjem zapisu.

PODJETNI SOSEDJE BUDANJCI

Ljubljanske novice so leta 1844 poročale, da so Vipavke že prinesle prvo sadje na ljubljansko tržnico. Meščani so ga razgrabili, saj je pomenilo zdravo osvežitev po zimski porabi zaloge vitaminov. Bilo pa je vedno sveže in ne pretirano drago. Med drugimi so takrat sadje iz Vipavske doline vozili v Ljubljano kar s parom konj tudi podjetni sosedi Budanjci. Dolgo časa so imeli pravi monopol nad preskrbo ljubljanskega trga s sadjem.

Prebivalci te vasi na pobočju med Ajdovščino in Vipavo so sadje kupovali na Gočah, v Podragi, na Slapu in po okoliških vaseh. Zbirno mesto pred odhodom na pot je bilo v Vrhpolju, kjer so nakladali na vozove posebne "škatle" polne sadja. Na en voz - "lojtrnice" je šlo 45 "škatel", to je okoli 700kg sadja. Franc Katern pa je enkrat naložil kar 100 takih "škatel". Te "škatle" so bile lesene, ovalne oblike, izdelane v Ribnici. Vsaka je imela odtisnjen žig z začetnicami lastnika in hišno številko. Tako

Ivan Krašna ob "lojtrnicah" in budanjske "škatle"

je bil označen tudi pokrov škatle. Budanjski so "furali" (vozili) za "froht" (zaslužek pri prevozu). Za prevoz ene škatle sadja v Ljubljano je "furman" (voznik) dobil eno krono. "Fura" (prevoz) pa se je izplačala, če je "furman" zaslužil vsaj 25 kron.

Ivan Krašna, ml. iz Budanj s "škatlami"

"Furmani" so morali do Hrušice vzeti k svoji vpregi še dodatno konjsko pomoč "forajt" (priprega), naprej je šlo lažje. Za "forajt" so najeli dodatnega konja. Lastniki konj so jih posojali nalašč za take usluge. Tak "forajt" je stal 2 goldinarja in pol, hlapec pa je dobil krono za "tringelt" (napitnina). Konje za "forajt" so najeli kar pri Kobalu v Vrhpolju. Iz Vrhpolja so odšli ob dveh popoldan in prišli v Ljubljano naslednji dan v jutranjih urah. Furmani so nato sadje oddali branjevkam na ljubljanski tržnici. To so bile povečini kar domača dekleta, ki so čez sezono bivala v Ljubljani. Stanovala so v pokritem kegljišču pri "Kajzenbirtu" in drugod, od zgodnje pomladi do pozne jeseni. Med tem, ko so vipavsko sadje prodajale na tržnici, so se furmani oddahnili, napojili konje in se na tržnici

spet pojavili isti popoldan. Od branjevk so prevzeli prazne "škatle" in denar. Takoj so se napotili proti domu. Doma so bili šele naslednje jutro okrog šestih. Pri prevzemu embalaže in denarja je šlo vse "na zaupanje". Taka prodaja in prevoz sadja iz Vipavske doline proti Ljubljani je potekala nekako do začetka 1. svetovne vojne. Po koncu vojne so Budanjski s to tradicijo nadaljevali, saj jim "kšeftarska" žilica ni dala miru, le smer so spremenili. Sadje so vozili na Črni Vrh in v Idrijo.

Posebno zahtevno opravilo je bilo natančno zlaganje sadja v "škatle", ki se med vožnjo ni smelo mečkati. Zato so med vrste sadja polagali liste sadnega drevja. Še danes ni pozabljen hudomušni izrek: Kdor ne zna zlagati sadja v "škatle", naj se v Budanjah ne ženi. Zaradi prevoza sadja v "škatlah" se je prebivalcev Budanj prijel vzdevek "škatlarji". Rekli so jim tudi "metličarji", ker so poleg sadja prodajali tudi metlice, ki so jih sami naredili. Nekateri so jim rekli tudi "škarpijonarji". Pravijo tudi, da je v Budanjah tako visok zvonik zato, da se z njega vidi prvo zrelo sadje po dolini, ki Budancem oznanja, da se je sezona že začela. Pa še nekaj je povedanega o tej vasi. V vsaki hiši imajo ogenj, Janeza in seveda Micko. Prav gotovo vpliva na izbiro ženskih imen bližina romarske cerkve Marije Tolažnice v Logu. Budanjski so za razliko od drugih prebivalcev doline redčili najprej "ta veliko turšco" (koruzo), "ta mala" je pozneje dozorela in tako jim je za prodajo češenj ostalo dovolj časa. Ljudski humor pravi, da dobiš vrabca in Budanjca po "cejlem svejti", ni pa še znano, katera Budanjka je ameriškim astronautom prodajala češnje na Luni.

Danes spada vas Budanje pod občino Ajdovščina, v preteklosti pa je bila dolga leta del vipavske občine. Kljub temu jim Vipavci priznamo, da so še vedno naši simpatični in dobri sosede, odlični pevci in igralci. "Fura" sadja proti našemu glavnemu mestu pa so že zdavnaj opustili.

Magda Rodman

Viri: Pričevanje pok. Janeza Krašna iz Budanj, po domače Mihovega, (1902-1966), ki je sam opravil "furo" s sadjem še leta 1914. Po zamisli in sodelovanjem dr. Antona Štefaniča je pričevanje Janeza Krašne in drugih objavila Tedenska tribuna leta 1966. Poročal pa je J. Mesesnel. Hudomušna pripoved o Budanjcih pa je del ustnega izročila.

nastanjenega. Tribojale in odhajale so razne
frupe. Ki je bilo hite v službi brez vajnikov.
Tudi se je koncem jul. leta 1914 popovedala
mestniški službi g. Toma Mesenel, je p. št. p. št. št.
svet ga je jul. leta imenoval suplenta mest. kandidata
g. Franca Logar in Ajdovščina.

Mestni svet je koncem jul. leta.
etudiu Skala, def. nadučitelj in p. št. svet.
Rudolf Kapi, kapelan kot Katehet,
Mila Prater, def. učiteljica,
Toma Prater, suplenta
Ivan Franjšek - prov. učiteljica
Franz Logar suplenta.

Dne 9/8 1916 se je prijavil v Vipavo, novi p. št. svetni predstavnik
mest. g. prof. Dr. Wilhelm, katerega je sprejel p. št.
prerajni glavar g. Dr. Anton Blatnik.
Ogledal si je tudi druge stvari v mestu.
Ob sprejemu ga je pozdravil v imenu mestnega sveta
in p. št. svet. Skala.

Taki p. št. so nam izročili lep paket in vse v prosti.
Deklice - bela obleka so nam napravila spali.

Mislika čarja. Ponaša se ga je nastopno popravi.

L. dva prae - plinena p. št. svet.

Oj, plinisti nas gospod!

Takrat - praejmite pozdrave.

Naj, blazna svet vas prihod.

L. L. vam svet, tu mladina -

in živa Vipavka - pra. svet.

Momastriki svetlega pladnja,

Oj, svet, naša prae glas.

Ta svet, nam ni ga svet.

Marijo Lavrenčič j. Rudarj.

19116. Spominčki dan pokojne pernice Elzabete je bila praznovala
v. m. mašor.

† Imen. povelja Frančiška Jožefa I.

Dunajski časopisi pa tudi tiskarjevala so sporočile po celi državi. Opred
in pramu vetu, da je naš cesar in kralj

Frančišek Jožef I.

dne 11. novembra 1916 ob 9. uri zvečer v gradu Schönbrunnu, mirna
v Gospodu preminul. Viskliknato, ko se je javnosti poročalo, da prvi
vrstni starci na cesarskem prestolu belode, je Gmüster propalica postobundit,
trubnile pa se je, da se tolaht, odramniti poročali, da se se cesarja prela
špica, da se prvine pira in slabo uplija na belilov stoji obznanila, pr
cesarjovi smoti je pa pristola pre pristojke narode in pos. prilikni post.
Rodovi so korakali stoji naša dela, svet se je praučfal, umirali so pla.
danji sorodnih prcas, odhajali so prglavarij smoti katoliška cerkev, kapo.
vestoma - a naš cesar Frančišek Jožef I. je stal prsti, kolovil dogotkov, Eter
da pre pladajiti pos. pr upega mima nobene plati, kakor da mu je ogjnos
invti prglavije, prakar prve plavreke dobi, ki se gledali prti, prdar, prako
so papustili svoj prvine. Po tako dolgoteli plati se je cesar prmil prvin.
Ni je kmakile hite, da li se stui na prila, pravgjra pradoha, vako mit
mim prgi prstua prvtore, li nrija jma blagega pladayja, vata stjala
mim prvine spomnile, njemu v spomin prvtavljine. Kato pa je
čalost prc abrdnje ob prsarjovemu grobu. Tam gledja in mima
kol nadir to inguba Tam prja!

V šolskega prvtavljja je prkrala prakar štartara ob 22. novembra ob
1. decembra 1916 pa prti mola se jo prti hite, prgi. Kipna so bile tako
rastave. Dne 20. novembra 1916 udeležila se je prc mlauna z nšlftum
na šelu v mašo prvtavljja po pokojnem prsarju.

N. v. p.

Cesar in kralj Karel I.

21. avg. 1816 Po smrti obj. Velikavotke cesarja franciške Jožefa I. je po postavi (pragmatični sankciji) stopil na njegovo mesto prestol naslednik nadvojvoda Karel Franciške Jožef. Kol peca si je nadal ime, Karel I. Pri svojih pladurštem nastopu je avstrijskim narodom poljubil v svoji nastopni proklamaciji sledeče:

Svojim narodom hočem biti pravicam in Gubernir pladar. Ispostoval bom njihove ustavne svobode in druge pravice ter shodno pozil, da vsa vrsta anaka pravice. Brez preučavanja se bom trudil potpisovati pravni in pismeni blagor svojih narodom, svobode in oči hočem braniti v svojih prjavih in preroti vrani. Plavimni slojem sadove njihovega porabnega dela. Kol dragoceno dediščino svojih pradedov, prežanem naklonje nost in pomanje, ki razvijajo Gubstvo in pladarja. In ta dediščina naj mi je daja moči, da izpolnjam dolžnosti svojega priobnega in kraljevega pladarkega poklica. Brezja me vesa, da se pridržam moči stoka. Bogom me daja potoli. Navdušam pa priročni Gubezni po svojih narodom, hočem svoji gubzanje in vse svoje moči upustaviti v službo te vrisine naloge.

Kol peca in kralj se je Karel p. kralji dabi svojja plave prav izredno imkupil, postal je Gubski cesar, pravi vror-plader naše plebe. Največ pravice po pladarjave Gubezni mia sove pruvada, ki brani domovino proti sovražnikom. Svoji prijatelje je cesar najprej hotel pozdraviti, a jim je hotel poročiti v prijavnih krepke roke, spregovoriti prijazno besedo v vrahomur. Ko je plivaloval. Loko fronto in pozabil priobnega prilivalstva, zanimal se je za potrošnim Gubstvom, pruponševal je po vrani, obitel pomoci porav, kjer namore

Uredni španski Jega pogodovinskega dogovora so privzeli
 št. I. 1917 na Danu pri dne 11. januarja 1917. seje kranjskega vezelnege sveta.
 V tej seji se je oglašeno sklenilo: ustanovi se poseben odbor
 kot ustanova za obrambo v okviru akcije, ki stoji pod Najvišjim
 poveljstvom št. Velikostan posarice Lita. Skleno se,
 predložiti prošnjo na Najvišje mesto, da se ustanova sme imenovati
 Posarice Lita kranjske vezelne ustanova za obrambo. Kot prva
 temeljna glavica se določi vsota 100.000 K iz drž. proračuna.

Verste waze.

[illegible]

Naturoverværetale.

12/4/17. C. An. ph. sel. nadvornik - poznatol. Zvon Thoma je to
pau nadvornik je vick poznatol sel. sel.

27/4/17 je prognovala šola, imenovani sfi. Veličavitos, cesarice
Cte, dne 27/17

9/5/17 Pa pojistui dan Mj. Velicanstva perarise @ti i slovaras
slarba biže p. Fuh. farmi perkeri.

15/7 77. Salčko leto 19¹⁴/₇ se je končalo 17/7 19¹⁴/₇ s pahalico, dolgo bujjo, za katero se je pela pravaška pesem.

autofkala

STANISLAV HROVATIN

Zgodovina vsakega kraja je sestavljena iz mozaikov življenjskih zgodb ljudi, ki v njem živijo. Krajevno gledano je to posebno kulturno bogastvo. Vsak človek je namreč neponovljiv, enkratni, danes bi rekli unikat. Nekaj (večjih in manjših) življenjskih poti naših domačinov smo vam v VG že predstavili. Tokrat je na vrsti vipavski prekomorec, kakor rečemo z eno besedo vsem, ki so bili v vojaških enotah v Afriki. Stanislav Hrovatin iz Vipave, Laurinova ul. 10, je rojen leta 1920. To je po svoje vojaško zanimiv letnik zato, ker so ti fantje doživljali vsak svojo vojaško pot in nekateri končali tragično daleč od doma. Letnik 1920 je bil leta 1940 vpoklican v italijansko vojsko. Hrovatin je začel svojo dolgo vojaško pot 13.3. t.l. Nekateri so prišli v Afriko (Ivan Štekar, Anton Kariž, sam Hrovatin in drugi). Peter Bago je končal v Nemčiji, ker je bil ob mobilizaciji jugoslovanski državljani, Rafael Naglost je odšel v partizane, Izidorja Čuka so Nemci obesili v Vrhpolju, Ernest Ščuka je padel v Rusiji kot italijanski vojak, Franc Rodman je umrl v Italiji kot

jo zapisala. Takole mi jo je pripovedoval: Izhajam iz majhne kmečke družine. V družini nas je bilo šest otrok. Po končanem šolanju sem se pri vipavskem čevljarju Ceku izučil za čevljarja. Učno dobo sem opravil v letih 1934-1937. Po končani učni dobi me mojster ni zaposlil, zato sem si poiskal delo na žagi pri Lutmanu; nekaj časa sem delal tudi pri Paronotu. Tu sem baliral seno in žagal drva. Tako je prišlo leto 1940, ko sem skupaj z drugimi vrstniki prejel poziv italijanskih oblasti, naj se javim v vojsko. Takrat se je začela moja dolga vojaška pot, ki je trajala sedem let. V Milanu sem bil dodeljen 27. regimentu alpincev. Nosil sem alpski klobuk s fazanjim perjem in značilno pelerino. V tem regimentu nas je bilo 35 Slovencev, vendar so nas kmalu poslali na razne kraje. Sam sem odšel v Messino na Sicilijo. Z menoj so odšli še Možina iz Renč, Valentin Lapajne iz Podmelca in Ivan Klančar iz Podnanosa. Tam sem ostal do leta 1943. Moram povedati, da so nas Slovence sicilijanski oficirji imeli zelo radi. Mene so hoteli celo povišati, a sem

napredovanje odklonil. Zato so me kaznovali s štiridnevnim zaporom. Domačih vojakov pa niso marali, ker niso bili ubogljivi in niso hoteli delati, marsikateri je bil tudi nepismen. Zato so jih uporabljali samo za preskrbo mul in delo v hlevih. Mi Slovenci pa smo bili pri topovih. Spominjam se, da so v kuhinji ves teden skoparili s "pašto" samo zato, da smo lahko potem enkrat na teden jedli znamenito italijansko "paštašuto". S Sicilije sem dvakrat prišel domov na

dopust. Italijanska vojska nas je skromno plačevala. Dobili smo 40 centezimov na dan. Za to vsoto se je takrat kupilo dve žemljici. Izplačila so bila vsakih 10 dni. Domov sem večkrat pisal mami in tudi od nje dobil odgovor. Vendar v pismih nismo

Vipavski letnik 1920 na naboru 11.2.1939. leta pred gostilno pri Cuntu; "muzikantarja" sta pok. Franc Rehar in Zoro Švagelj iz Štanjela

italijanski vojak, Franc Cizera pa ni bil vojak, ker je bil invalid. To je samo nekaj vojaških poti tega letnika.

Da bi ostala zapisana pot naših vipavskih prekomorcev, sem zaprosila gospoda Stanislava Hrovatina za njegovo zgodbo in

nikoli zapisali vsega, kar smo tam doživljali, ker so bila cenzurirana. Tako sem mami zapisal, da je na Siciliji veliko golobov. Ona je takoj razumela, da mislim na letala. Za razpad Italije smo hitro izvedeli. To so nam povedali naši oficirji in ob tem dodali, da naj se znajdemo kot vemo in znamo. Za potovanje kamorkoli pa nam niso dali denarja. Izjema je bil le naš oficir Ortoleva, ki je samo Slovencem pri naši bateriji

V Milanu 1940. leta; Stanislav Hrovatin stoji, je šesti z leve

razdelil vsakemu po pet lir. Ko nam je delil denar, je še povedal: "Sedaj bom izgubil najboljše fante, najraje bi šel še sam od tod."

Ob prihodu Angležev in Amerikancev smo bili skriti v nekem gozdiču med hrasti in čakali, kaj se bo zgodilo. Domačini so nas opozarjali, naj se zaveznikom mirno predamo. Spominjam se, da sem v tem gozdiču domačinom prodal vojaško mulo za 27 lir in zamenjal vojaško odejo za kotel "paštašute". Taka je bila pač takrat trgovina med nami. Amerikanci so nas lepo sprejeli in nam povedali, da moramo čakati prihoda ladje. Čez nekaj dni je res v Palermo priplula ladja. Nanjo se nas je vkrcalo 2.000 vojakov. Sami nismo prav vedeli, kam gremo. Pristali smo v Tunisu. Tam so nas nastanili v šotore, Slovence skupaj, Italijane skupaj in tako naprej. Bili smo brez orožja in v italijanskih uniformah. Z nami je govoril italijansko malteški Anglež, ki je ta jezik obvladal, mi pa tudi. Kmalu smo bili premeščeni v Alžir. Tam sem bil 11 mesecev v kampu pod šotorom v kraju Suzini, 2 km od Alžira. Ko so nas vprašali, kdo kaj zna, sem se javil kot čevljar. Napravili so mi barako, kjer sem opravljal čevljarska dela

za vojsko. Tu sem bil deležen posebnega obiska in srečanja z generalom Montgomeryjem. Pokazal mi je pete na čevljih in takoj sem razumel, da želi, naj mu jih podkujem. To sem takoj naredil. Za dobro opravljeno delo me je pohvalil in mi pustil tri zavojčke cigaret. Delo sem si sam iskal pri vsakodnevem pregledu vojaških čevljev, ki so bili razstavljeni na vojaških posteljah tako, da so imeli podplate obrnjene navzven. Tako sem takoj ugotovil, kateri čevljev je potreben popravila. Material za popravila smo hodili iskat z džipom v vojaško skladišče v Alžir.

V zimi med 1943 in 1944 smo vsi iz našega bataljona odšli v poseben lager. Rekli so nam, da bomo tam služili kralju Petru in jugoslovanski vojski. Tam nas je bilo zbranih kakih 800 mož. Komandiral nam je Srb, major kraljeve vojske.

Po kakih 14 dnevih nas je obiskal z motorjem poročnik

kraljeve garde Burger iz Postojne. Povedal je, da rabi vojake z vso opremo za delo pri letalih v mestu Boufaric. Naš poročnik Suholovčević nam je potem dovolil, da smo odšli, vendar brez vojaške opreme. Potem pa je še to odklonil, ker se je bal, da bi se bataljon razkropil. V kraljevi vojski je bilo v navadi, da se ob dvigovanju zastave izreče geslo: "Bog pomози, junaci". Vojaki pa so morali odgovarjati: "Bog pomози". Nekega dne smo se temu uprli, nismo več odgovarjali in nismo hoteli služiti tej vojski. Majorju smo zagrozili, da ga bomo ubili, če ne izgine. Srbski oficir je res izginil in nismo ga več videli.

Poročnik Suholovčević pa nam je že dal na voljo izbiro, ali se odločimo za partizansko vojsko ali za Rusijo. Tisti, ki so se odločili za Rusijo, so ostali kar v Afriki, nas pa, ki smo se odločili za partizane, so z ladjo prepeljali v Bari in nato na Vis. To smo bili v glavnem sami Slovenci in nekaj Hrvatov.

Na Visu smo bili od junija meseca 1944 tri mesece. Jaz sem bil ves ta čas bolan za malarijo. Dobil sem jo, ker sem pil umazano vodo, ki mi jo je v Palermu prinesel otrok, domačin, in sem zanj plačal 50 lir. Mislim

sem, da mi bo otrok prinesel čiste vode, pa mi je prinesel umazano brluzgo. Tudi to sem na žalost spil zaradi velike žeje in tako dobil malarijo.

Kot vojaki smo s seboj na Vis prinesli pet kompletov lepih vojaških oblek, ki so nam jih dali Amerikanci. Na Visu so nam te obleke pobrali partizanski oficirji, pustili so nam le tisto, v kateri smo bili oblečeni. Pobrali so nam tudi odeje. Seveda smo si partizansko vojsko predstavljali čisto drugače, dokler nismo prišli na Vis. Tu so nam poveljevali dalmatinski oficirji, pogovorni jezik je bila mešanica jugoslovanščine. Tako smo prepešali skoraj vse otoke, kjer so bile bitke z Nemci. V spominu mi je ostala velika bitka pri Stonu blizu Knina. Trajala je štiri dni in štiri noči. Tu sem bil tudi sam lažje ranjen v glavo. Hujših posledic me je obvarovala velika skala, ki se je razklala na dvoje, mene pa je le oplazilo po glavi. Nemci so pred nami zbežali iz zasilne operacijske sobe, kjer smo jih presenetili pri operacijah. Vse težje ranjene in invalide so prenesli v nek predor v Knin, ga zaprli in zaminirali.

Stanislav Hrovatin, partizan v Trstu 1945. leta

Mi pa smo pred operacijsko sobo še videli vedro z vodo, v katerem je bila odrezana človeška noga, ki je še drgetala. Naprej smo prepešali vso Dalmacijo vse do Trsta in vedno so nas spremljale borbe z Nemci. Naš bataljon je bil protitankovski in je štel 100 mož. Takrat so bili bataljoni še maloštevilni. Maja meseca leta 1945 smo prišli v Trst, kjer smo ostali mesec dni in

pol. Še pred dnevom zmage so bile v Trstu poulične borbe. Fašisti so nas čakali na strehah in na oknih. Naš bataljon je prišel v Trst iz strani Sv. Ane, angleška vojska pa od Trbiža. Takrat so nas Angleži prepričevali, da so bili oni v Trstu prvi, kar pa ne drži. V Trst je prva prišla partizanska vojska. Prvi so iz mesta bežali Nemci in za njimi

Na Siciliji 1942. leta; Stanislav Hrovatin je v zadnji vrsti peti z leve

še fašisti. Kljub koncu vojne se zame še ni končala dolga vojaška pot. Poslan sem bil z istim bataljonom v Osijek, nato v Beograd na slavno vojaško parado, kamor je prišel tudi Tito. To je bilo julija leta 1945. Ker pa je bila v tistem času velika napetost med Albanijo in Jugoslavijo, so nas potem poslali v Prilep v Makedonijo, kjer sem na srečo zopet opravljal čevljarški poklic. V Prilepu je bila velika mizerija, tako za hrano kot tudi za obleko. Nosili smo civilna in vojaška oblačila. Ko je minila nevarnost, so nas pustili domov. Za popotnico smo dobili malo slanine in kruha. Ob odhodu so nam vzeli vojaške čevlje in nam dali "cipele". V tem obuvalu se nisem dobro počutil, zato sem "cipele" razdril in iz njih naredil malo bolj poštene čevlje za potovanje domov. Na pot sem odšel z vlakom do Postojne, naprej pa s kamionom. Domov sem prispel 14. novembra leta 1946. Doma so me čakali, niso vedeli, kaj je z mano, saj so vsi drugi že prišli iz vojne vihre domov. K sreči sem doma našel še vse sorodnike žive. Domov sem se vrnil kot izgubljeni sin in končno slekel vojaško suknjo. Skoraj sem mislil, da bom večni vojak. Tako dolgo se je vlekla moja obveznost do domovine. Po povratku sem si takoj poiskal delo na

Lipi v obratu Vipava, kjer sem bil kot hlodar in ostal pri tem podjetju vse do upokojitve leta 1978. To pa je že druga zgodba. Leta 1954 sem se oženil in si ustvaril družino. Sedaj živim v miru in sem trdno prepričan, da so vse vojne nesmisel tega sveta. Dobro je le, da že vnaprej nisem vedel, kaj me čaka. Kljub vsem grozotam, ki sem jih doživeljal v vojaški suknji, lahko rečem, da sem imel srečo,

ker sem prišel domov živ. Z menoj jih je bilo veliko, ki te sreče niso imeli. Hvala bogu.

Tako se je zaključilo resnično vojaško potovanje našega soseda Stanislava Hrovatina. In to je le eno izmed mnogih pričevanj Vipavcev. Gospodu Stanislavu Hrovatinu hvala za njegovo pripoved.

Magda Rodman

IZ NAŠE KS

IZ DELA KS VIPAVA

Svet krajevne skupnosti Vipava je pred zaključkom svojega mandatnega obdobja sprejel še nekaj pomembnih sklepov, ki jih navajam:

V zvezi z ureditvijo in asfaltiranjem dela ulice Na produ bo KS Vipava zagotovila dodatna finančna sredstva za ureditev te ulice. Skupno zagotavljanje sredstev iz občinskega proračuna, Komunale d.o.o. Ajdovščina in KS Vipava bo končno omogočilo izvedbo dela, ki je zaupano Cestnemu podjetju Nova Gorica.

Na pobudo krajanov Kosovelove ulice, da se v letu 1999 dokonča asfaltiranje v zgornjem delu njihove ulice, smo pridobili finančno vrednotenje dveh izvajalcev glede na opravljeni popis del. Svet krajevne skupnosti bo novoizvoljenim članom predlagal, naj v dogovoru s Komunalo Ajdovščina in Občino Vipava ter krajanji te ulice pripravi finančno konstrukcijo za obnovo te ulice v naslednjem letu.

Svet KS Vipava je v programu del za leto 1998 in 1999 zagotovil skupino strokovnih delavcev s področja umetnostne zgodovine, oblikovanja, fotografije in ekonomije ter začel s pripravami za izdajo knjige o sakralnih objektih na območju Občine Vipava. Knjiga naj bi prikazala bogastvo umetnosti na našem območju.

Sedanjim članom Sveta krajevne skupnosti Vipava se je z volitvami iztekel mandat. Za njihovo delo se vsem zahvaljujem, prav tako pa tudi vsem društvom in posameznikom, ki ste s svojim delom, pobudami in koristnimi predlogi pripomogli k razvoju svojega kraja. Ob bližajočih se praznikih želim vsem krajanom doma in po svetu blagoslovljene božične praznike, v letu 1999 pa izpolnitev vseh želja.

*Marta Rodman,
predsednica sveta KS*

IZ NAŠE OBČINE

POROČILO O DELU V ZADNJEM TROMESEČJU

Svet občine Vipava je že v juliju obravnaval problematiko, ki spremlja postopke za sprejem Uredbe o lokacijskem načrtu hitre ceste, odsek Razdrto-Vipava, s poudarkom na lokaciji priključka Vipava na območju Mlak in v zvezi s tem prestavitev priključka Vipava iz tega območja.

Zahtevo po prestavitvi je postavilo Ministrstvo za okolje in prostor ter Uprava za varstvo narave Republike Slovenije na osnovi študije "Inventarizacija flore in favne na območju

Mlak", iz katere je razvidno, da ima območje Mlak izreden naravovarstveni pomen celo v evropskem merilu.

Na seji, dne 15. oktobra 1998, je bil Svet občine Vipava seznanjen z variantami premika priključka. S strani pristojnih ministrstev je bila podprta varianta, ki premika priključek na hitro cesto k naselju Vipava, na območje odcepa ceste za Slap. Tu bi bila tudi obojestranska bencinska servisa s parkirišči.

Ob tem sta bili predstavljeni dve rešitvi prečkanja magistralne in hitre ceste. Rešitvi se razlikujeta v niveleti hitre ceste in tako različno rešujeta ureditev podvoza magistralne ceste. Po strokovni razlagi je bolj ustrezna varianta z višjo niveleto, ki omogoča gravitacijsko odvodnjavanje podvoza. Člani sveta so imeli k novi lokaciji priključka več pripomb, zlasti zaradi uničevanja kmetijskih zemljišč, omejitve zazidalnih možnosti Vipave, bližine naselja in občutnejšega posega v prostor. Kljub pomislekom pa so, z namenom, da s tem pripomorejo k čimprejšnjemu sprejetju Uredbe o lokacijskem načrtu, ki je temeljni pogoj, da se prične z odkupom zemljišč in izdelavo izvedbenih projektov, sprejeli

SKLEP:

1. Sprejme se predlog variante priključka Vipava na mestu križanja magistralne in hitre ceste pri križišču z lokalno cesto za Slap (višja niveleta LN 98), kot je podano v elaboratu Idejna rešitev 0374 Razdrto-Vipava, priključek Vipava pri križišču z lokalno cesto za Slap, štev. projekta C-52/95 - LN/PRVP, mapa št. 1 z višjo niveleto - oktober 1998 (izdelal Proniz d.o.o.). Lokacijski načrt naj se sprejme v celoti od Loga do Razdrtega.

2. V kolikor bo Ministrstvo za promet in zveze po sprejemu Uredbe o lokacijskem načrtu na odseku HC Razdrto - Vipava podalo pobudo za spremembo trase hitre ceste na območju Mlak, se morata glede na nov potek hitre ceste ponovno proučiti tudi oblika in lokacija priključka Vipava.

3. Zaradi preobremenitve glavne ceste G-I-12, ki je v glavnem posledica gradnje hitre ceste na odseku Vipava-Selo, prihaja na celotni dolžini ceste skozi občino Vipava do zastojev in zmanjšane prometne varnosti. Ta obremenitev bo še večja v času gradnje hitre ceste na odseku Razdrto-Vipava. Navedena dejstva zmanjšujejo prometno varnost, pretočnost prometa, v naseljih pa ogrožajo varnost pešcev in zaradi stalnih obremenitev uničujejo komunalno infrastrukturo, ki je položena v cestno telo. Zaradi preprečitve prej navedenih vzrokov morajo investitor Ministrstvo za promet in zveze in DARS skleniti z Občino Vipava pogodbo o ureditvi glavne ceste G-I-12 na celotnem poteku skozi Občino Vipava tako, da se na vseh križiščih z lokalnimi in regionalnimi cestami, pomembnimi križišči v naseljih zgradijo pasovi za leve zavijalce. Skozi naselje Vipava se, od mostu čez potok Gacko do križišča z lokalno cesto pri stavbi Zidar Vipava, zgradi obojestransko peš pot s kolesarsko stezo. Peš pot je tudi osvetljena. Ureditev glavne ceste G-I-12 se izvede pred pričetkom gradnje priključka Vipava.

4. Investitor je dolžan zagotoviti izhod z bencinskih servisov, ki so locirani ob priključku Vipava, tudi za voznike, ki izstopajo s hitre ceste na obeh straneh priključka Vipava.

PREDSTAVITEV IDEJNIH ŠTUDIJ UREDITVE TRGA PAVLA RUŠTA

V sredo, 18. decembra 1998, je bila v prostorih stare osnovne šole v Vipavi otvoritev razstave idejnih študij ureditve Trga Pavla Rušta. Idejne študije je pripravila skupina študentov 3. letnika biotehniške fakultete, oddelka za krajinsko arhitekturo, v seminarju "Načrtovanje mestne krajine". Njihov mentor je bil prof. Dušan Ogrin, delali pa so pod vodstvom njegove asistentke, dr. Ane Kučan in v sodelovanju z Zavodom za varstvo naravne in kulturne dediščine Nova Gorica ter Občino Vipava.

V posebej za to priliko pripravljeni zloženki je dr. Ana Kučan, tako kot v ustni predstavitvi, poudarila pomembnost trgov kot prvin odprtega prostora. Iskanja študentov so zato najprej tekla znotraj sistema odprtih mestnih prostorov v Vipavi in skušala v tem sistemu določiti identiteto Trga Pavla Rušta, nato pa določiti vsebino iz zatečenih prostorskih in programskih danosti. V svojih konceptih študentje ponujajo različne predloge, od takih, ki poudarjajo posamezno vlogo trga (tržno, simbolno, oblikovno, socializacijsko), do takih, ki vse združujejo v enovito zasnovo.

Dr. Ana Kučan je zapisala: "Pred nami se razgrne paleta konceptualnih možnosti, od katerih je vsaka iz prostora in vsebine poiskala, nadgradila in poudarila poseben, čeprav droben namig, ki prispeva k mestni podobi."

Hkrati z idejnimi študijami študentov je bila predstavljena tudi študija ureditve Trga Pavla Rušta, ki jo je izdelal arh. Marko Lavrenčič.

*Za občinsko upravo
Vida Babič*

LOKALNE VOLITVE 1998 IZIDI GLASOVANJA V OBČINI VIPAVA

A) IZID GLASOVANJA ZA ŽUPANA

V volilne imenike na območju občine je bilo vpisanih 3997 volivcev.

Na volitvah župana je glasovalo 2721 volivcev. Neveljavnih glasovnic je bilo 119.

V KS Vipava je glasovalo skupno 824 volivcev. Neveljavnih glasovnic je bilo 30.

Posamezni kandidati so dobili naslednje število glasov:

	Občina št.glasov	%	Vipava- stara šola	Vipava- sedež KS	Vipava- nova šola
1. MITJA LAVRENČIČ	453	17,41	80	59	61
2. IVAN PRINCES	1692	65,03	181	160	166
3. BRANKO TOMAŽIČ	457	17,56	35	26	26

Občinska volilna komisija je skladno z določbami 107. člena zakona o lokalnih volitvah ugotovila, da je za župana izvoljen **IVAN PRINCES**, roj. 18.06.1948, Goriška cesta 10, Vipava.

B) IZID VOLITEV ČLANOV OBČINSKEGA SVETA

Od 3997 volilnih upravičencev v občini Vipava je na volitvah članov občinskega sveta glasovalo 2721 volivcev. Neveljavnih je bilo 294 glasovnic.

1. Rezultati glasovanja za občinski svet v vsej občini

št.gl.	%	Ime liste
202	8,3	1. DeSUS - Demokratična stranka upokojencev Slovenije
413	17,0	2. SLS - Slovenska ljudska stranka
188	7,7	3. Jurij Nabergoj in skupina volivcev
636	26,2	4. SDS - Socialdemokratska stranka Slovenije
165	6,8	5. ZZP - Zveza za Primorsko
194	8,0	6. ZLSD - Združena lista socialnih demokratov
213	8,8	7. LDS - Liberalna demokracija Slovenije
416	17,1	8. SKD - Slovenski krščanski demokrati

2. Rezultati glasovanja za občinski svet v volilni enoti 1 - KS VIPAVA

št.gl. skupno	%	Ime liste	Volišče stara šola	Volišče sedež KS	Volišče nova šola
45	6,0	1. DeSUS- Demokratična stranka upokojencev	15	17	13
67	8,9	2. SLS- Slovenska ljudska stranka	24	20	23
188	24,9	3. Jurij Nabergoj in skupina volivcev	75	52	59
139	18,4	4. SDS- Socialdemokratska stranka Slovenije	49	50	40
40	5,3	5. ZZP- Zveza za Primorsko	5	15	20
71	9,4	6. ZLSD- Združena lista socialnih demokratov	24	25	22
49	6,5	7. LDS- Liberalna demokracija Slovenije	8	22	19
155	20,6	8. SKD- Slovenski krščanski demokrati	69	36	50

3. Novi člani občinskega sveta občine Vipava:

IME LISTE	IZVOLJEN JE
SDS - Socialdemokratska stranka Slovenije	Goran Kodelja , roj. 17.05.1963, Cesta 18. aprila 6, Vipava Ivan Lavrenčič , roj. 20.07.1947, Vrhpolje 7a, Vipava Stojan Vitežnik , roj. 02.07.1959, Podbreg 36a, Podnanos David Lozej , roj. 30.06.1940, Podraga 58 Franc Nabergoj , roj. 19.08.1961, Podgrič 10, Podnanos
SLS - Slovenska ljudska stranka	Marta Rodman , roj. 10.07.1952, Gradnikove br. 19, Vipava Bojan Škrlič , roj. 08.04.1955, Duplje 33 Darko Rosa , roj. 11.08.1960, Podnanos 43
SKD - Slovenski krščanski demokrati	Mitja Lavrenčič , roj. 27.06.1960, Na Produ 13, Vipava Dušan Tomažič , roj. 07.12.1957, Vrhpolje 141 Marijan Furlan , roj. 19.08.1948, Poreče 16, Podnanos
ZZP - Zveza za Primorsko	Jurij Žorž , roj. 27.09.1963, Slap 13
LDS - Liberalna demokracija Slovenije	Ivo Uršič , roj. 06.05.1954, Manče 2b
ZLSD - Združena lista socialnih demokratov	Bojan Turk , roj. 01.12.1939, Cesta 18. aprila 9, Vipava
DeSUS - Demokratična stranka upokojencev	Danjel Rovanič , roj. 29.01.1940, Vrhpolje 100
Jurij Nabergoj in skupina volivcev	Jurij Nabergoj , roj. 05.02.1955, Ob Beli 5, Vipava

C) IZID VOLITEV ČLANOV SVETA KS VIPAVA

Za člane Sveta krajevnega skupnosti Vipava so bili izvoljeni:

1. Vincencij Lapajne	6. Bogomir Trošt
2. Boris Ličen	7. Peter Golob
3. Vladimir Anžel	8. Andrej Lavrenčič
4. Marta Rodman	9. Martina Vrčon
5. Alojz Peljhan	

V LOGU SMO SE SPOMNILI VSEH ŽRTEV VOJNEGA IN POVOJNEGA NASILJA NA VIPAVSKEM

V nedeljo, 8. novembra, se je na romarskem kraju Matere božje Tolažnice žalostnih v Logu, zadnjič v letošnji romarski sezoni, zbralo veliko ljudi od blizu in daleč. Bila je 32. navadna nedelja, obenem zahvalna in v osmini praznika vseh svetih ter spomina na verne rajne.

Prvič, odkar je ob cerkvi postavljeno spominsko obeležje vsem žrtvam vojnega in povojnega nasilja (to se je zgodilo septembra 1994), sta bili na tem kraju sveta maša in kulturna prireditev. Posvečeni sta bili vsem tistim, ki so med drugo svetovno vojno in po njej izgubili življenje in ležijo zakopani v jamah, brezni, po gmajnah ali drugod širom po Vipavskem, ter sinovom in hčeram Vipavske, ki so našli svoje poslednje bivališče izven ožje domovine in nimajo še svojega mesta tam, kamor po civilizacijskih merilih spadajo - v posvečeni zemlji domačega pokopališča.

Že lansko leto so si posamezniki prizadevali in začeli z organizacijskimi pripravami za izvedbo takega spominskega dogodka, takrat še brez uspeha. Letos je do uresničitve prišlo in čutili so, da smo navzoči (med katerimi je bilo tudi več zastopnikov lokalnih oblasti, političnih strank in ustanov) z javnim spominom, povezanim z evharistično daritvijo in molitvami storili, kar je potrebno - rajnim v pomoč, če jo še potrebujejo, nam živim pa v opomin. Upati je mogoče in prav bi bilo, da bi se v začetku novembra, ko se še posebej spominjamo pokojnih, odslej vsako leto z enakim namenom kot letos zbirali v Logu.

Organizatorja spominske slovesnosti sta bila župnija Vipava in komisija za raziskavo povojnih množičnih pobojev, pravno dvomljivih procesov in drugih nepravilnosti občine Vipava. Da je bilo vse pripravljeno in izvedeno v skladu z namenom zbiranja ljudi na tem kraju, so pripomogli požrtvovalni posamezniki in skupine, ki so se trudili za lepoto bogoslužja in duhovno oskrbo v cerkvi ter za sporočilno in izvedbeno izvrstno pripravljeno kulturno prireditev v cerkvi in pri spomeniku. Vsem veljajo besede zahvale!

Gospod dekan Franc Pivk je v pridigi med mašnim bogoslužjem, ob svetopisemski zgodbi o Kajnu in Ablu, vrstil pravne misli o človeku vojnega in današnjega časa, ki ima v rokah odločanje o življenju in smrti bližnjega. Slehernega se je moralo v duši in srcu dotakniti to sporočilo - v svarilo in opomin!

Jurij Rosa

Po maši pa je zunaj cerkve, pri spomeniku, spregovoril gospod Viktor Blažič, predsednik vladne komisije za ureditev grobišč v Kočevskem rogu in drugih grobišč v Sloveniji. Njegov izjemno sporočilen nagovor objavljamo v celoti.

Ko smo prišli počastiti spomin na žrtve vojnega in povojnega totalitarnega nasilja, je prinesel vsak v svojem srcu spomin na koga dragega ali bližnjega, katerega izgubo je boleče občutil in za katerim ne bo nehal žalovati do konca svojih dni. Če bi iz tukaj navzočega spominjanja lahko brali kakor iz odprte knjige - kako pestra bi bila podoba vseh teh umiranj, kako mnogotere po izvoru bi se nam pokazale roke, ki so tod sejale smrt! Najbrž je zelo malo krajev na svetu, kjer bi smrtonosno nasilje prihajalo s toliko strani ter se širilo in ponavljalo s tako strastnim in obsedenim besom. Naj se spominjamo besnenja soške fronte, naj se spominjamo nasilja italijanskih fašističnih oblasti nad generacijo naših očetov in dedov med obema vojnama, naj se

spominjamo krvavega upora zoper to nasilje, naših medsebojnih obračunov med veliko vojno in po njej, v vsakem dejanju te naše žaloigre spoznamo težko usodo mejne dežele, vedno izpostavljene posegom od zunaj. S strani tujcev, "zemlje lačnih", kakor je zapisal pesnik. V tako izpostavljeni deželi gre pri vsakem poseganju po naši zemlji za biti ali ne biti, gre za boj na življenje ali smrt; tu se zmeraj bije boj za obstanek, in ta boj se mora bojevati zato, da morejo biti domači, tu rojeni in tu zrasli prebivalci tudi tukaj doma, da morejo obstati ob svojih ognjiščih. Vendar, sleherno nasilje izziva nasprotno nasilje in tako se je neomejeno nasilje, ki so ga k nam prvotno zanesli tujci, ugnezdilo tudi med nami samimi. Zakaj v takih razmerah

se kmalu nudijo ugodne priložnosti za tiste, ki znajo uveljavljati svojo družbeno moč zgolj z nasiljem. To storijo tako, da politično in državno oblast samo spremenijo v instrument nasilja in zastraševanja.

Tu, na tej primorski zemlji so v prvi svetovni vojni nasilno umirali vojaki z vseh vetrov sveta, med obema vojnama so tu nasilno umirali najsrčnejši domačini, ki so se uprli tuji oblasti in nasilnemu raznarodovanju - in umirali so, zlasti v vojnem času, pripadniki zavojevalskih vojsk, ki se jih je kar nekaj zvrstilo v teh krajih. In končno, tu so nasilno umirali tudi ljudje, ki so jih pokončale naše, domače roke.

In če bi se navsezadnje začeli spraševati, katere predstave, katere misli ali katere sile so poganjale ljudi v množična nasilna dejanja in v množične smrti, bi prav tako lahko dobili kaj pester odgovore. Kakor je v te kraje mnoge prinesla služba državi, ki se je hotela razširiti semkaj, druge spet načrtno rasistično sovraštvo in narodnostna nestrpnost, tako so bili najpogumnejši naši ljudje pripravljeni z življenji braniti svojo s trudom, žrtvijo in talentom pridobljeno slovensko kulturo in narodno dostojanstvo. In tako so se našli tudi tretji, ki so to pripravljenost naših ljudi zlorabili za svoje posebne, nič kaj odkrite cilje in preusmerili našo osvobodilno energijo v naš notranji razkol, ki se je nazadnje izcimil v bratomor in tiranijo s preganjanjem nezaželenih in drugače mislečih. Razumljivo in povsem naravno, da se bo naša počastitev najprej in v prvi vrsti oddolžila tistim, ki so bili brez vsakih zahrbtnih računov in sebičnih političnih špekulacij, zasebnih ali skupinskih, pripravljeni darovati svoja življenja - in so jih tudi darovali - za to, da bi v teh krajih vladala svobodna slovenska domačnost. Vendar, naša počastitev ne sme izključiti nikogar izmed tistih naših ljudi, ki so postali žrtve našega tragičnega medsebojnega razkola in so drug v drugem videli svojega sovražnika. Dogodki zadnjega časa so nas lahko prepričali, kako se na koncu izkažejo za navadna slepila ravno najbolj vabljive obljube o takoimenovani svetli prihodnosti. Naši ljudje, hrepeneči po svobodi in polni upanja so po tolikem trpljenju kakor žejna zemlja vsrkavali sanjske podobe, ki so jih slikale te obljube ter v tem navdušenem snu večkrat pozabljali na kruto življenjsko realnost. Pobrskajmo nekoliko po svojem spominu mi, ki smo ostali živi, pa se bomo začudili nad samim seboj, začudili nad tem, v kakšne nesmisle smo bili tedaj pripravljeni verjeti. Tako nam bo lažje razumeti vse, ki so tudi s takimi svojimi prepričanji umrli in lažje

bomo tudi verjeli v njihov dober namen, naj so bili na katerikoli strani že. Pa tudi lažje jim bomo odpustili, če so si svoje roke umazali s krvjo. Oni so namreč odšli v večnost in so zapustili zemeljske zadeve. Tako jim ni bilo dano doživeti, ali jim je bilo prihranjeno spoznati, v kaj so se pozneje v življenju izcimile njihove sanje. In oni se tudi ne morejo braniti in ne popravljati svojih mogočih zmot in zablod. Na tem svetu so prepuščeni nam, našemu spominjanju, našemu vrednotenju - in našemu čutu za dostojanstvo smrti. Zakaj to vrednost, dostojanstvo smrti, zaslužijo vsi, ki so v tej moriji umrli - in zaslužijo ga celo tisti tujci, ki so tu umrli z brezmejnimi sovraštvom do našega rodu.

Smrt je spremljevalka vseh nas brez izjeme in smrt je občečloveška last tako kakor rojstvo in življenje samo. In če komurkoli to dostojanstvo odvzamemo, smo odvzeli tudi dostojanstvo vsem tistim živim, ki z ljubeznijo gojijo spomin nanje. Če pa celo pride do tega, kar se je dogajalo še v nedavni preteklosti in se hoče dogajati še zdaj, da so bili nekateri mrtvi prepovedani, tedaj pomeni, da so bili prepovedani, zapostavljeni tudi živi. Če pride do ločevanja med mrtvimi, je to obenem ločevanje med živimi, je to ustanavljanje kaste večvrednih in kaste manjvrednih.

Spomin na umrle in padle še posebej, spraševanje o njihovih sanjah, mislih in silah, zaradi katerih so končali svojo pot, preden so izpolnili svoje življenjsko poslanstvo, vse to je pravzaprav spraševanje o nas samih in obravnava nas samih. Zakaj mi smo izšli iz njih, ne samo iz njihove krvi, temveč tudi iz njihove dediščine, kakršno so nam zapustili. Od njih, iz spoznavanja njihove usode pa bomo lahko zvedeli tudi tisto, kar iz nas samih, iz naših izkušenj še ne moremo vedeti: kaj moramo spoznati za vredno in dobro, kaj moramo zavreči in česa se varovati. Oni s svojo žrtvijo nam to lahko najboljše povedo - seveda le, če smo iskreno pripravljeni vso resnico o njih tudi temeljito spoznati. Spoznati resnico tudi v njenih temnih straneh. Ubijali, ropali in mučili so ljudje z imeni in priimki. Odkriti moramo to resnico v vsej njeni celoti in v vseh njenih podrobnostih - da nam je ne bodo razkrivali drugi, prav tisti "zemlje lačni" tujci in se z njo okoriščali, v našo škodo seveda, kar se sicer tudi že dogaja.

Šele na tej podlagi je mogoče odpuščanje, je mogoča sprava. Naši mrtvi, naši padli so del nas in so naša pravica. Njihovi dolžniki smo, poklonimo se jim.

Viktor Blažič

Prof. IVAN RUDOLF, »UČENIKOV« narodni buditelj, Maistrov borec, tigrovec, organizator prekomorcev v Afriki

Zgornja vipavska je od 18. vinotoka letošnjega leta bogatejša za javno spominsko obeležje zgodovinski osebnosti na njenem območju. Tega dne so v Podnanosu, na prostoru blizu poslopja nove pošte, odkrili doprsni kip še enemu od primorskih junakov, ki je bil doslej v javnosti vse premalo znan in upoštevan, obenem pa predstavili tudi dve knjižni publikaciji, s pomočjo katerih se je mogoče podrobneje seznaniti o njem. Ta junak je prof. Ivan Rudolf, ki sicer ni šembijski rojak, njegov rod izvira s Črnega Vrha. Letos poteka stoletnica njegovega rojstva.

Marsikoga bi nemara utegnili začuditi, kaj ima ta mož opraviti s tem krajem in zakaj spomenik njemu v čast prav tukaj. Odločitev glavnih organizatorjev Društva TIGR

Doprsni kip prof. Ivana Rudolfa v Podnanosu

Primorske in Krajevne skupnosti Podnanos za to potezo pa je vendarle še kako umestna. Ivan Rudolf je namreč izšel iz kroga družine, ki je v prvi polovici našega stoletja preko petintrideset let dajala Šentvidu pri Vipavi pomemben pečat. Rudolfovi ali »Učeničkov«, kakor so jih domačini večinoma imenovali, so bili v tem kraju ugledna učiteljska in gostilničarska družina in hiša. Ta hiša je dala slovenskemu narodu in zlasti Primorski izjemnega človeka, katerega veličino je bilo mogoče spoznati prav ob pripravah in izvedbi postavitve spomenika in vsega, kar se je ob tem dogajalo.

Ivan Rudolf je bil eden tistih mož, ki so kot pokončni Slovenci šli skozi vse družbeno politične viharje več kot dobro polovico tega stoletja.

Če hočemo zajeti vso njegovo mnogovrstno dejavnost, moramo zapisati bistveno ugotovitev: bil je borec za slovenstvo, za svobodno Primorsko, zagovornik svobode misli in dela, ki je izpolnjeval dolžnosti do sebe in do skupnosti. Zaradi navedenih lastnosti je bil izredna osebnost, za seboj je imel pestro in dinamično, da ne rečemo razburljivo življenjsko pot, ki ga je, v ne prav dolgem življenju, vodila tudi preko precejšnjega dela Evrope in severne Afrike in ki mu ni prizanesla s preganjanji totalitarnih političnih režimov in oblastnikov. Rodil se je 7. novembra 1898 na Vrabčah, kjer je bil njegov oče učitelj, preden je nastopil šolniško službo v Šentvidu. Šolal se je najprej na šembijski osnovni šoli, nato pa na idrijski realki. Ko še ni dopolnil 17 let, so ga med prvo svetovno vojno zaradi protiaustrijskega govorjenja zaprli. Po izpustitvi so ga leta 1916 mobilizirali in poslali na rusko bojišče.

Po koncu vojne se je pričela njegova življenjska pot, zaradi katere je zaslužil, da smo se ga ob stoletnici rojstva na tako slovesen način spomnili.

Prevratni dogodki v letih 1918-1919 ga niso našli nepripravljenega, zato je pri njih po svojih najboljših močeh sodeloval kot goreč pripadnik Maistrovih borcev za severno slovensko mejo.

Po maturi v Idriji leta 1921 je nadaljeval šolanje na visokih trgovskih šolah na Dunaju in v Frankfurtu in diplomiral leta 1924.

Službo je dobil v Gorici, v podružnici Ljubljanske kreditne banke. Ves čas je v Gorici narodno in kulturno deloval, zato je moral leta 1929 oditi v Jugoslavijo. V Ljubljani, kamor je emigriral, je bil poleg svojega profesorskega dela na dvorazredni trgovski šoli ves čas dejaven kot časnikar pri dnevniku Jugoslovan, tedniku Pohod in mesečniku Detajlist. Posebno skrb je posvečal organizacijam primorskih emigrantov, zlasti kot predsednik društva Branibor, z ilegalnim

narodnoobrambnim delom, protifašistično propagando in sodelovanjem s protifašističnimi begunskimi organizacijami. Ves čas, od nesrečne zasedbe Primorske dalje, je bil Ivan Rudolf glasnik pretresljivih pričevanj o genocidnem položaju Slovencev pod Italijo. Bil je borec in organizator odpora proti fašizmu, še veliko prej, preden je izbruhnil svetovni spopad z njim. Ko je narodnokulturno delo veljalo za protidržavno, je začel z ilegalnim delom. Bil je med soustanovitelji tajne narodnoobrambne organizacije, kasneje poimenovane TIGR, ki se je odločno postavila po robu fašističnim načrtom raznarodovanja primorskih Slovencev. Z vsemi sredstvi, z besedo in z orožjem je branil primorsko zemljo in se upiral fašističnemu in nacističnemu prodiranju po Evropi.

Vzdrževal je stike z britansko in francosko obveščevalno službo in sodeloval pri sabotažnih akcijah, zato je nemška vlada zahtevala od jugoslovanske, da Rudolfa onemogoči.

Leta 1941 je pobegnil preko Bolgarije in Turčije v Palestino in odtod v Egipt. Tam se je ves posvetil reševanju primorskih rojakov iz taborišč vojnih ujetnikov, ki so bili dotlej pomešani z italijanskimi vojaki. Kot član Jugoslovanskega odbora iz Italije je navduševal vojake za jugoslovansko kraljevo vojsko. Zbiral je prostovoljce za aktivno obrambo in osvoboditev Primorske. S preudarno vojaško logiko je načrtoval taktiko in strategijo osvoboditve Primorske in celotne Slovenije. Načrtoval je vpad v takratno Julijsko krajino prav s primorskimi emigranti, ki bi spodbudili splošen upor. S svojimi načrti je ustvarjal vizijo razvoja vojnih dogodkov, ki bi bili v prid Primorcem in vsem Slovencem. Njegovi načrti so imeli resen odziv v strategiji razvoja vojnih dogodkov v zavezniški vojski.

Ko se je med vojaki razširila partizanska propaganda, so se razmere spremenile in obrnilo se je drugače, kot si je zamišljal. Poznal je razmere v domovini, širjenje partizanske vojske pod vodstvom komunistične partije in državljansko vojno. Presodil je, da njegove načrte o enotnem skupnem boju, brez primata katerekoli stranke, ni več mogoče uresničiti. Večina Primorcev se je odločila za vstop v partizanske vrste in odhod v Jugoslavijo. Rudolf se temu ni upiral, ni pa odšel z njimi.

V Afriki se je med svojimi rojaki odlikoval kot pravi narodni buditelj in vzgojitelj. Ta njegova vloga je bila izjemno pomembna, saj je vzgojil nekdanje italijanske vojake slovenske narodnosti, da bi se borili za svobodo domovine, neglede na politično usmeritev. Nadvse dragoceno je bilo v teh okoliščinah njegovo publicistično ustvarjanje. V Kairu je od septembra 1941 do novembra 1944 izdajal list Bazovica, posamezna vprašanja pa obširneje obravnaval v zvezkih Štorske knjižnice, ki so izhajali od avgusta 1942 do marca 1945. Konec vojne za Ivana Rudolfa še ni pomenil poti domov.

Angleži mu spričo takratnega zapletenega položaja na Primorskem, kljub vsemu, kar je napravil za zahodne zaveznike, niso takoj izdali dovoljenja za povratek v Trst, kamor je nameraval priti in se nastaniti z družino, ki si jo je ustvaril že pred vojno v Ljubljani. To mu je uspelo šele junija leta 1946. Povojna slovenska oblast mu ni dovolila vrnitve, ker je bil zanj sumljiv in nezaželen, ker ni služil takratni komunistični ideologiji in politiki. Proti njemu je takratni komunistični režim sprožil hudo sovražno propagando. Očital mu je njegov prezgodnji protifašistični boj in sodelovanje z zavezniki, drugačno od strategije voditeljev partizanskega boja. Domovina ga ni smela sprejeti, čeprav ji je tako neomajno služil.

Po prihodu v Trst je tam ostal do smrti. Posvetil se je profesorski službi na srednjih šolah v Trstu. Pridružil se je braniteljem slovenstva za osnovne pravice tržaških Slovencev in kot dosleden zagovornik svobode in demokratičnih pravil njihovim borcem za večstrankarski sistem, demokratično sožitje in obrambo pred komunističnim režimom, ki je s svojimi vplivi močno segal tudi na Tržaško. Odločilno je posegel v organizacijsko delovanje Slovenske demokratske zveze v Trstu, leta 1954 postal njen tajnik, leta 1960 pa podpredsednik. Leta 1958 je prevzel funkcijo odgovornega urednika glasila Demokracija, ki jo je opravljal do smrti. Poleg časnikarskega dela in mnogih napisanih člankov za Demokracijo je prof. Rudolf v času svojega bivanja na Tržaškem ustvarjal še drugačno besedo - pisano in govorno. Bil je med rednimi sodelavci slovenske radijske postaje v Trstu, kjer je nastopal s strokovnimi predavanji, posebej odmevna pa je bila serija lovskih zgodb, kjer je pripovedoval o svojih lovskih spominih; nekaj

teh je bilo tudi objavljenih.

Umrli je v 64. letu starosti, 4. maja 1962. Njegovo telo so položili k počitku na pokopališče pri Sv. Ani v Trstu. Zapustil je ženo Bogdano, še živečo v Trstu, sina Aleksandra - Sašo, ki prav tako biva v Trstu in je znan časnikar, pisatelj in politik, ter hčer Nevo, poročeno Gaberšček, bivajočo v Ljubljani, v mladosti pesnico in pisateljico.

Spominska prireditev v Podnanosu je lepo uspela, ob udeležbi in sodelovanju Rudolfovih najbližjih sorodnikov, velikega števila ljudi z Vipavske in od drugod, zlasti zamejskih rojakov s Tržaškega, prišli so tudi njegovi še živeči soborci, člani društva Tigr, počastili so ga lovci in mnogi domoljubi, zlasti s Primorske. Pogrešali pa smo vidnejše predstavnike slovenskega političnega in kulturnega sveta.

Kulturni program ob odkritju spomenika so oblikovali vipavski pevski kvintet Ventus, mešani pevski zbor Stanko Premrl iz Podnanosa, recitatorja Andrej Jelačin in Nataša Torkar. Doprsni kip, delo akademskega kiparja Zmaga Posege, sta odkrila Rudolfov vnuk in župan občine Vipava. Slavnostni govornik je bil pisatelj Boris Pahor iz Trsta, ki je v blestečem nagovoru udeležencem med mnogimi izjemno sporočilnimi mislimi za naš prostor in čas

spomnil na dejstvo, »da smo veliko govorili in pisali o vsem hudem, malo, zelo malo pa o predrznih možeh, ki so tvegali najhujše, da so reševali naš ponos in pripravljali dan svobode.«

Ob tej priložnosti sta izšli dve publikaciji, ki vsaka na svoj način odstirata osebnost Ivana Rudolfa in iz katere se je mogoče natančneje poučiti o njegovem življenju in ustvarjanju.

Mira Cenčič in Jurij Rosa sta pripravila obsežnejšo brošuro, v kateri sta predstavila osebnost Ivana Rudolfa in njegovo rodovino, njegovo narodnoobrambno, vojaško, vzgojiteljsko, politično in časnikarsko-literarno delo ter njegove povezave s Šentvidom. Brošuro je izdalo Društvo TIGR Primorske. Goriška Mohorjeva družba pa je poskrbela za objavo Rudolfovih lovskih zgodb in črtic o živalih v knjigi z naslovom *Spev v nanoško jutro*, ki so v večini prvič objavljene in opremljene z imenitnimi ilustracijami Jurija Mikuletiča.

S postavitvijo spomenika v Podnanosu, v bližini spominskega obeležja mlajšega, po duhu in dejanjih za narodno stvar pa sorodnega Janka Premrla - Vojka, ter z objavo dveh publikacij je prof. Ivan Rudolf končno tudi tako dobil vsaj del zasluženega priznanja.

Jurij Rosa

* * *

POLICIJA SVETUJE!

SKUPAJ PROTI DROGAM

Tudi v Sloveniji, še zlasti na Primorskem, narašča število kaznivih dejanj nedovoljene proizvodnje in trgovine z mamili, v porastu je tudi sekundarna kriminaliteta, saj si skušajo narkomani predvsem s premoženjskimi delikti (vlomi, ropi...) pridobiti sredstva za nakup mamil. Lani je zaradi prevelikega odmerka mamila umrlo 15 (v letu 1995 pa 12) oseb. Na slovenskem trgu je možno kupiti vedno večje količine mamila, največje povpraševanje je po heroinu, ecstasyju in marihuani ter njenih derivatih. Z načrtovanimi akcijami pa smo pretrgali marsikatero preprodajno verigo in zasegli večje količine mamil, predvsem heroina, ecstasyja in hašiša.

Starši, učitelji, ... bodite pozorni na:

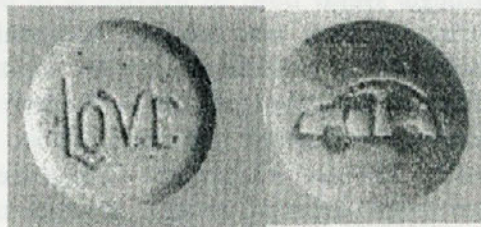
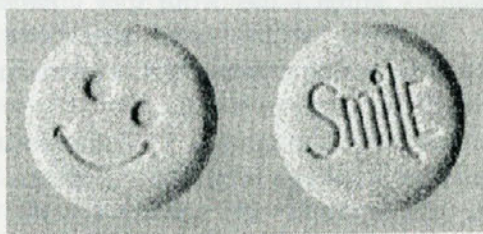
- spremembe v šolskem uspehu,
- fizične spremembe (rdeče oči, sledi vbodov, zanemarjenost in neurejenost),
- spremembe v prehranjevalnih in spalnih navadah (nespečnost, dremanje in spanje ob neobičajnih urah, izgubljanje telesne teže, nenadno povečanje ali zmanjšanje teka),

- nova družba (novi prijatelji, ki se razlikujejo od prejšnjih po videzu in obnašanju),
- spremembe v obnašanju (slaba volja, potrtnost, preganjavice, sovražnost, izredna občutljivost, izguba interesa za prejšnje hobije in dejavnosti, poznavanje kulture nedovoljenih drog in zbirališče uživalcev, laganje),
- fizični dokazi (pripomočki za uživanje nedovoljenih drog in same droge: papirčki za zavijanje cigaret, razne pipe, ožgane žlice, injekcije za vbrizganje, citronka, čudni vonji ali vonji, ki poskušajo prekriti čudni vonji, razne praškaste in rastlinske snovi, tablete ipd.),
- izginjanje denarja (mladostniki kradejo denar iz denarnic staršev, prodajejo svoje stvari in predmete iz stanovanja ipd.).

SODELUJMO V BOJU PROTI ZLORABAM MAMIL PRI MLADOSTNIKI

Povečanje problematike sintetičnih mamil je močno čutiti tudi v Sloveniji, predvsem glede na naraščajočo nedovoljeno trgovino in zlorabo teh mamil, med katerimi prevladujejo derivati amfetaminskega tipa - v javnosti bolj znani kot ECSTASY.

Na ilegalnem tržišču se pojavljajo v obliki raznobarvnih tabletk z odtisnjenimi različnimi simboli. V letu 1996 je bilo zaseženih preko 18.000 tabletk.

Ecstasy poživilja, izriva utrujenost ter povečuje potrebo po gibanju in komuniciranju. Povzroča lahko občutek vedrega razpoloženja in evforijo, včasih tudi vidne in slušne halucinacije. Zaradi opisanih lastnosti je ecstasy priljubljeno mamilo mladih, predvsem obiskovalcev diskotek, privrženecv takoimenovane "rave" glasbe.

Nevarnosti prekomernega jemanja ecstasya:

- povišan krvni pritisk in prekomerno naraščanje telesne temperature (preko 41 °C),
- prekomerno potenje,
- izsušitev in krči,
- vročinska kap, odpoved krvnega obtoka in nenadna smrt

Besedilo posredovala Policijska postaja Ajdovščina

* * *

SPOMINI NA VIPAVO

Svoje učiteljstvo sem začela na Blagovni pri Celju. Po treh letih sem odšla v Ilirsko Bistrico, nato v Maribor. Leta 1951 sem bila z odlokom Sveta za prosveto in kulturo Nova Gorica nameščena na Osnovno šolo Vipava. Dodeljen mi je bil 3. razred. Tu sem učila tri leta. Ob mojem prihodu je bila ravnateljica OŠ gospa Karmela Mavrič, za njo pa Berta Prinčič.

Ker sem Štajerka, so mi nekateri primorski izrazi delali težave. Prve dni pouka mi je eden od učencev takoj ob prihodu v razred potožil: "Tovarišica, tamle na portonu mi je Slavko dal tako cabado!" Pomirila sem dečka, češ, se bova zmenila že kasneje. Premišljevala sem, kaj mi je učenec hotel povedati. Kaj pomeni beseda "porton", kaj "cebada"? Toda kmalu smo se sporazumeli

in primer rešili v zadovoljstvo vseh. Kasneje sem se seznanila še z drugimi primorskimi izrazi, kot so: korjera, botega, pomidori, dželati... Vse te izraze smo seveda pri pouku zamenjali s slovenskimi knjižnimi besedami.

V Vipavi žive zelo gostoljubni, prijazni ljudje. Za konec šolskega leta so mi pripravili pravo presenečenje. Mamice otrok (takrat sem poučevala v 1. razredu) so spekle torto, napekle še mnogo drugih dobrot in okrasile razred. Vsi smo se prijetno počutili in izdatno posladkali. Otroci so me pred poukom čestokrat prišli iskat domov in skupaj smo odšli v šolo.

Stanovala sem v Deklevovi hiši, Pod Lipco, čisto blizu izvira Vipave. Z možem sva dobila kletno stanovanje, vsa srečna, da ga imava, saj je bila takrat za stanovanja velika stiska. V tem stanovanju so se dogajali prijetni in neprijetni dogodki. Naj jih nekaj opišem!

3. razred Osnovne šole Vipava, šolsko leto 1951/52

Stojijo v zadnji vrsti: Ferdinand Skočir, Lucijan Premrl, Silvo Nusdorfer, Erno Nadlišek, Janez Božič, Jurij Rodman.

V srednji vrsti: Marta Kavčič, Magda Bajc, Franka Kostanjevic, Ana Poniž, Neva Jež, Damijana Suša - razredničarka, Jadranka Krapež, Cilka Česen, Estera Hrovatin, Ivanka Vrčon, Karla Rondič.

Sedijo: Zdravko Černigoj, Ignac Vidmar, Evgen Ferjančič, Andrej Petkovšek, Peter Rodman, Gril Ignac, Stanko Kodelja, Darko Krapež

Za veliko noč, aprila leta 1953, sem dobila porodne popadke. Kaj sedaj? Prišla je babica in me napotila v bolnišnico, ki je v Vipavi ni bilo, bila je le v Postojni. Kako priti do nje? Nikjer ni mož našel kakšnega osebnega avtomobila. Taksijev sploh ni bilo. Ker je bil oficir JLA, mu je vojska dala na razpolago džip z mladim šoferjem. Popadki so bili vedno močnejši, moj strah, da bom rodila

med potjo, pa vedno večji. Kaj bomo storili, če rodim, kako si bomo pomagali, sami, neuki ljudje sredi noči? Ko smo končno le prispeli v Postojno in do porodnišnice, se mi je zdelo, kot da sem prišla v obljubljeno deželo. Kamen se mi je odvalil od srca! Kmalu zatem sem rodila punčko Alenko, ki je danes dopolnila že 45. leto. Bila sem presrečna!

Ker v tistem času še ni bilo hladilnikov, smo živili hladili v reki Vipavi. Iz kuhinje so do Vipave peljale "kurje stopnice" do prodnatega brega. Tu sem v pesek in prod postavljala lonce s stekleničkami mleka pa juho z mesom, posodo z zelenjavo in drugo. Toda gorje! Ko sem se nekega opoldneva, po prejšnjem deževju, vrnila iz šole domov in hotela vzeti posode s hrano, je ni bilo več! Vipava je med tem časom, ko sem bila v šoli, narasla in vse odnesla s seboj! Kaj vse si takrat videl plavati po Vipavi: lonce, škafe, banjice, različne posode...

Hiša, kjer sem stanovala, je stala čisto pri vodi. Stanovanje je bilo vlažno, v sobah polno polžev! Ko sem nekega večera odgrnila postelji, sem med rjuhami zagledala dva majhna škorpijona. Ni me prevzel strah in takoj sem ju spravila s sveta. Od tega dne dalje sem vsak večer temeljito pregledala postelje. Včasih sem še našla kakega.

Poleti so vodo, ker jo je primanjkovalo, često zapirali. Tako je bilo tudi nekega poletnega dne. Gospod Dekleva, ki je stanoval ned nami, je pustil pipo odprto in voda je pričela teči. Ker je imel izlivalnik zamašen, je voda tekla čez rob na tla celo

noč. Prihodnji dan je bila nedelja, in h gospodu Deklevi ni bilo njegove gospodinje. Voda je tekla in tekla in za približno 20 cm preplavila njegovo kuhinjo. Naenkrat je začela iz stropa kapljati v našo kuhinjo. Z možem sva z dežniki hodila po kuhinji in se spraševala, od kod se je vzela vsa ta voda. Ko nam je gospod Dekleva na najino glasno trkanje le prišel odpret, sva imela

kaj videti! Z združenimi močmi smo s sosedi odstranjevali in brisali vodo. Toda strop naše kuhinje se je pošteno namočil in kaj se je čez čas zgodilo, je že druga zgodba. Bilo je kak mesec po tej nesreči. V kuhinji sem v banjici kopala svojo hčerko. Pravkar sem jo dvignila iz vode in zavila v veliko brisačo. V tem trenutku pa se je od stropa odtrgal velik kos cementnega ometa (cca 50-60 cm v premeru) in zgrmel naravnost v banjico z vodo. Bila sem prisebna, hitro sem zgrabila hčerko in stekla v spalnico. Omet bi jo lahko ubil! Vsa sem se tresla!

Zvečer sva z možem z metlinim ročajem pretolkla ves strop in nato to delo opravljala še več dni, da se je odkrnilo vse, kar se je stropa le slabo držalo.

Natrosila sem vam nekaj zame nepozabnih spominov iz Vipave. Kraja, prebivalcev, predvsem pa šolskih otrok se zelo rada spominjam in bila sem presrečna, ko se je name spomnila ena izmed mojih nekdanih učenk, Magda Bajc, in mi napisala toplo in obširno pismo. Še enkrat, prisrčna hvala!

Damijana Suša

IZ USTANOV IN DRUŠTEV

Iz Škofijske gimnazije

GRADNJA ŠKOFIJSKE GIMNAZIJE VIPAVA

Nove stavba Škofijske gimnazije Vipava z večnamensko športno dvorano na Policah dobiva vsak dan jasnejšo podobo. Delavci Primorja iz Ajdovščine so od začetka junija do sedaj opravili veliko dela.

Elektro Gorica je 13. junija 1998 odstranil daljnovod, ki je potekal čez gradbeno parcelo in gradbišče povezal z novim električnim kablom, ki je položen v zemljo. Škofijska gimnazija je za izgradnjo tega električnega kablovoda plačala 5.384.804,50 SIT.

Od 20. junija 1998 potekajo dela na gradbišču nove gimnazije v dveh izmenah, od sedme ure zjutraj do triindvajsete ure zvečer. Delo poteka tudi ob sobotah dopoldne.

Z novim šolskim letom 1.9.1998 je ravnateljstvo na ŠGV prevzel profesor Vladimir

Anžel. Tako se lahko sam bolj posvečam gradnji nove gimnazije in pripravam na preureditev sedanjih prostorov Malega semenišča za potrebe dijaškega doma.

Temeljni kamen za novo gimnazijo je 3.10.1998 blagoslovil naš koprski škof msgr. Metod Piriš. Temeljni kamen je zamišljen kot vhodni portal, skozi katerega bo vstop v prostore nove gimnazije. Slovesnost je z ubranim petjem polepšalo 280 cerkvenih pevcev iz župnij vipavske dekanije pod vodstvom prof. Jožeta Trošta, ki je prav za to priložnost uglasbil Psalm

127 "Če gospod ne zida hiše". Vsem pevcem, gasilem in požrtvovalnim Vipavkam in Vipavcem, ki ste vsak na svoj način pomagali pri pripravi in izvedbi te slovesnosti, se še enkrat iskreno zahvaljujem za pomoč.

V temeljni kamen je bila vložena listina, ki jo je umetniško izpisal prof. Lucijan Bratuž.

Temeljni kamen

Leta Gospodovega, tisoč devetsto osemindesetega, ki je bilo v drugem letu priprave na dvatisočletnico Jezusovega rojstva posvečeno Svetemu Duhu, ko je vesoljno Cerkev vodil papež Janez Pavel II., ki ga je v naši domovini predstavljala apostolski nuncij msgr. dr. Edmund Jarhat, ko je koprsko škofijo vodil msgr. Metod Pirih, vipavsko župnijo pa Franc Pivk, ko je bil rektor Malega semenišča in Šofijske gimnazije Vipava Vinko Lapajne, ravnatelj pa Vladimir Anžel, župan občine Vipava mag. Ivan Princes, v sedmem letu samostojne države Slovenije, ki ji je predsedoval Milan Kučan, smo se zbrali v soboto, tretjega oktobra na gradbišču, k blagoslovu temeljnega kamna za nove prostore Šofijske gimnazije Vipava.

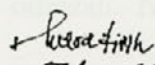
Namen Šofijske gimnazije Vipava in Malega semenišča je uresničevanje vzgojno-izobraževalnega poslanstva Cerkev na Primorskem - za mlade, ki so njeno upanje in prihodnost na pragu tretjega tisočletja.

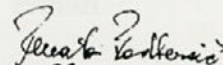
Gradnjo so s svojimi prispevki in darovi omogočili verniki iz vseh župnij koprške škofije in dobrotniki iz domovine in tujine.

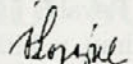
Nova stavba Šofijske gimnazije se gradi po načrtih arhitekta Dunje Kinkete iz Investbiroja v Kopru, dela pa izvaja Gradbeno podjetje Primorje iz Ajdovščine, ki ga vodi generalni direktor ing. Dušan Crnigoj.

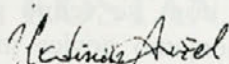
Naj gradnja gimnazije srečno napreduje pod varstvom Svetogorske Kraljice in zaščitnika naše škofije, sv. Jožefa Velavca.

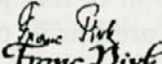
Ob blagoslovitvi temeljnega kamna so bili navzoči predstavniki koprške škofije, gimnazije, župnije, občine, izvajalcev del, gostje in številni verniki.

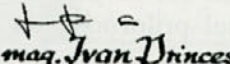

msgr. Metod Pirih
škof

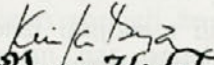

msgr. Renato Podbersič
generalni vikar

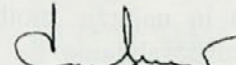

Vinko Lapajne
rektor

Vladimir Anžel
ravnatelj

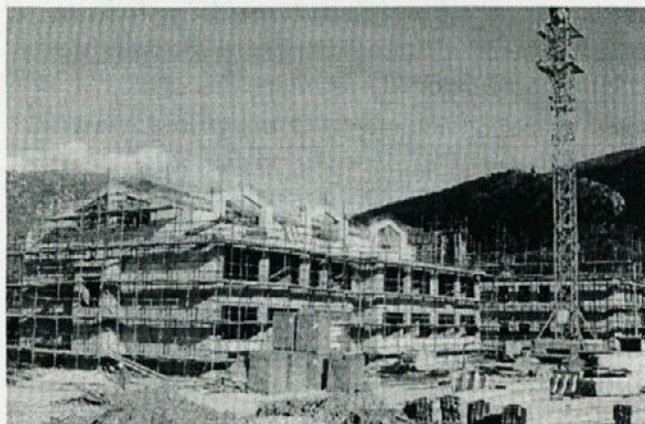

Franc Pivk
dekan

mag. Ivan Princes
župan

Dunja Kinketa
dipl. ing. arh.

Dušan Crnigoj
gen. direktor Primorja

V začetku novembra so tudi Vipavo prizadele poplave, ki pa niso ogrozile novogradnje naše gimnazije. Odločitev, da stavbe nove gimnazije ne podkletimo in da ves kompleks, tudi zelenice okrog gimnazije, nasujemo do višine magistralne ceste, se je prav ob zadnjih

Gradbišče

temu upamo, da bomo s pomočjo vernikov iz celotne koprške škofije ter drugih dobrotnikov gimnazijo dogradili v predvidenem roku do te mere, da bomo lahko v njej s šolskim letom 1999/2000 začeli s poukom.

Upam, da bo do takrat urejen tudi cestni priključek, ki bo našo gimnazijo povezoval z magistralno cesto in prek nje s centrom Vipave. Pobudo za ureditev tega vprašanja smo dali na sestanku že 22. junija 1998. Pri ureditvi tega priključka se zavzemamo za to, da se v največji možni meri ohrani lep in za Vipavo tako značilen lipov drevored. Obenem je potrebno ob prečkanju in vključevanju na magistralno cesto zagotoviti našim dijakom, delavcem šole in vsem uporabnikom športne dvorane ustrezno varnost.

Veseli smo zanimanja staršev in učencev za vpis na našo gimnazijo in se trudimo, da bi bila dostopna mladim iz vseh delov naše koprške škofije.

Vinko Lapajne

Iz CUIO

DAN ODPRTIH VRAT - DAN ODPRTIH DLANI

Kadar povabiš goste v svoj dom, se vedno pripraviš na obisk. Povabiš jih z namenom, da skupaj poklepetamo, si izmenjamo novice in se prijetno počutimo v bližini drug drugega. Vsak človek ima toliko zanimivega in dobrega, vsak da nekaj svojega, česar ne more nadomestiti nihče drug. In tisto, kar lahko podarim jaz, je tudi nekaj, kar bo obogatilo drugega.

Tako smo se pripravljali na letošnji dan odprtih vrat. Otroci so se po otroško razveselili vsakega novega obraza. Srečni so, da jim kdo posveti pozornost in ta dan je bilo vsega tega dovolj. Vsak od otrok je imel priložnost, da je kaj vprašal, se predstavil, povedal o svojem počutju ali hrepenenju po domu.

Predstavili smo glavne dejavnosti: terapije, šolo s prilagojenim programom, oddelke vzgoje in izobraževanja, snoezelen terapijo, ki je pri nas najnovejša oblika dela z otroki, namenjena predvsem težko in najtežje motenim v razvoju.

Mladostniki iz pošolskega usposabljanja pa so se predstavili s svojimi izdelki na prodajni razstavi. Na izbiro so bili: izdelki iz gline, božični okraski, pobarvane steklenice, čestitke, svilene rute, kravate, tako da je vsak obiskovalec našel darilo zase.

Srečanja z obiskovalci so nas napolnila z zadovoljstvom in veseljem. Vsak dan smo vpeti v ponavljajoči se ritem dela in dan odprtih vrat je bila prava popestritev. Iz vseh dobrih besed smo si nabrali novih moči in zagon za prihodnje delo.

Otroci imajo res zlato srce, toda tudi v nas odraslih še vedno bije otroško srce, ki je bolj odprto za dajanje in prejemanje lepega. Samo prebuditi ga moramo in ta dan nam je to uspelo.

Lilijana Tomažič, socialna delavka

NA FESTIVALU '98

Tam je nastopala tudi lutkovna skupina našega Centra.

Ob 12. uri smo se odpravili proti Kopru. Tja smo prispeli okrog 14. ure. Potem smo se odpravili na oder. Naš nastop se je začel ob 15. uri. Vodja je bila Alenka Premrl, spremljevalka pa Klavdija Namar, od sester pa Silvana Pavžin. Nastopali smo v Kulturnem

domu. Pred nastopom smo imeli veliko tremo. Bali smo se, da nam nastop ne bo uspel. Ko se je zastor odprl, pa smo dali vse od sebe. Naša igrlica se je imenovala *Dva zmerjavca*. Govori o dveh bratcih, ki se kar naprej zmerjata z različnimi živalskimi imeni. Nekega dne pa vse imenovane živali pridejo v hišo in povzročijo pravo razdejanje. Iz hiše sta jih spravila krotilec živali in čuvaj živalskega vrta. Bratca sta zaradi njih morala dva tedna pospravljati hiško. Sklenila sta, da se ne bosta več

zmerjala. Gledalci so nas nagradili z močnim aplavzom. Nato smo si ogledali lutkovno igrlico *Kdo je napravil Vidku srajčico*. Šli smo še v dijaški dom, kjer so nas pogostili. Po večerji smo šli na Debeli rtič. Ker pa zabave ni bilo, smo odšli domov. Vsi smo bili veseli, ker smo se lepo odrezali. Najbolj pa Alenka Premrl.

Nermin Mehinović

POVABILI SO NAS NA KOSTANJEV PIKNIK

Tudi letos smo se z veseljem odzvali pristrčnemu vabilu 4.a in 4.b razreda iz OŠ Milojke Štrukelj iz Nove Gorice, na katerem je pisalo: "Življenje morajo podpirati številni prijatelji." In oni so eni izmed njih, saj so nas že drugo leto povabili na kostanjev piknik.

Njihovi učiteljici, gospe Irena in Iris sta nas prijazno sprejeli že na šolskem dvorišču in nas popeljali do učilnic, kjer so se njihovi in naši učenci predstavili. S pesmijo so potrdili, da smo res dobrodošli in zaželeni. Nato smo skupaj

Razstava "listna menažerija"

ustvarjali sličice z jesenskimmi listi. Nastala je prava listna menažerija. Učenci so nam bili takoj pripravljeni posoditi lepilo in jesenske liste, pa tudi poklepetali so z nami. Nato smo barvali novoletne okraske. Pod čopiči so nastajale čudovite zvezde, angelčki in smrečice. To je bilo za nas nekaj novega, zato smo vztrajali do zadnjega. Ko so se vsi izdelki posušili, so nam jih podarili.

Po končanem delu so nas povabili na kostanjev piknik. Ob polno obloženi mizi smo seveda najprej jedli kostanj in druge dobrote, nato pa smo skupaj prepevali ob spremljavi kitar. Z besedami ne moremo opisati pristrčnega odnosa učencev in učiteljic do nas vseh. Naučili smo se tudi pesem Prijatelj, ki je bila vsem zelo všeč.

Naši prijatelji so nam za popotnico izročili album s fotografijami lanskoletnega druženja; v njem pa je še dovolj prostora za fotografije naših nadaljnjih druženj. To je torej vabilo za srečanje v naslednjem šolskem letu.

Dopoldan je prehitro minil in že smo se morali posloviti. Ko smo se s kombijem odpeljali z dvorišča, je za nami mahalo petdeset in še več prijaznih ročic. Prijateljstvo, ki se je stkalo pred dvema letoma pomeni veliko za vse...

Odhajali smo obožateni z univerzalno resnico: Vsakdo hrepeni po ljubezni. In največ, kar lahko storimo, je to, da drugemu damo vedeti, da je ljubljen.

Danica Benčina

OTROCI IN MEDIJI

Beseda mediji otrokom zveni tuje in jim moramo ponavadi razložiti, da so to radio, televizija, časopis in vse tiste stvari, preko katerih sprejemamo novice. Te pa so pomembne tudi za otroke s posebnimi potrebami, ki živijo in delajo v Centru, da izvedo, kaj se novega dogaja.

V tednu otroka, od 5. do 10. oktobra 1998, smo jih popeljali v "svet medijev". Ogledali so si televizijsko hišo za Bežigradom, POP TV. Prvič so videli resničen televizijski studio in se spoznali z Boštjanom Lajovicem. Veliko doživetje je bilo gledati snemanje oddaje Brez zapor skupaj z Jonasom.

V naš Center pa smo povabili na razgovor Meto in Roberta iz Pila, igralca Saša Hribarja in pevca Vilija Resnika. Vsak od njih je prinesel našim otrokom košček svojega sveta in znanja. Prišli so z naklonjenostjo in dobrohotnostjo, za kar smo jim hvaležni.

Ob vseh doživetjih ostaja v nas spoznanje, da so otroci ogledalo dogajanja okrog nas. Če jim pokažemo strpnost, potrpežljivost in odpuščanje, bomo v ogledalu našli srečen nasmeh in iskren pogled.

Lilijana Tomažič, socialna delavka

NA TRSTELJU

Zaradi snega in predvsem burje smo letošnji 3. pohod usmerili v mirnejšo spodnjo Vipavsko dolino. Skozi Dornberk smo se zapeljali do vasi Potok. Znašli smo se v poznojesenski pokrajini, stopali po listnati preprogi in občudovali pestro raznolikost golih drevesnih vej. Tudi tokrat sta hitro nastali dve skupini, hitrejša, ki pride vedno na cilj v času, označenem na smerokazih, in počasnejša, ki potrebuje dvakrat toliko časa. Na vrhu so še vidne posledice poletnega požara in nekateri so z vprašanji in raziskovanjem po pogorišču izvedli pravo učno uro. Največja dragocenost vrha Trstelja pa je izjemen razgled na vse strani: kraške planote in naprej Jadransko morje od Pirana do Tržiča, na drugi strani Nanos, Trnovski gozd in v ozadju zasneženi Julijci s Triglavom. Ob pogledu v dolino smo prepoznali kraje, zgradbe, reke, ceste. Spet bom poudarila, da nobena učna ura z video pripomočkom ne da učencem toliko, kot imajo možnost videti in osvojiti planinci. Zaslužno malico smo pojedli ob Stjenkovi koči pod vrhom Trstelja.

Ko smo ostanke pospravili v nahrbtnike, smo se začeli spuščati na Kras, v vas Lipa, kjer nas je čakal kombi.

Prvič nas je tokrat na planinski poti spremljala nova planinka Marija. Zgovorna in vedno razpoložena je navdušeno spraševala, kdaj bomo spet šli. Pridružili so se ji: Peter, Marko, Stipe, Pavel, Branka, Danijela, Aleš, Slavko, Mojca, Dejan, Iztok ter Lucija, Irena, Andreja in Helena.

Helena Kravos

Iz društev

VIPAVSKI GASILCI V LETU 1998

Bliža se novo leto, ki vedno pomeni nekakšno prelomnico v človeškem življenju. Polni upanja in pričakovanja sreče se navadno v teh dneh priprav na praznovanje vselej vprašamo tudi o doseženem in doživetem. Zadnje dni leta doživljamo drugače. Čeprav delamo in živimo po istih pravilih, so ti dnevi nekoliko bogatejši, postoriti hočemo, kar smo doslej zamudili, pogovarjamo se o doseženih uspehih, več razmišljamo o svojih prijateljih in družini. Skratka, bolj kot prej je pri nas prisotna misel in želja, da bi storili kaj plemenitega, kaj, kar bi nam dalo občutek zadovoljstva in nam vlilo upanje, da bomo v prihodnje bolj srečni.

Delo in uspehi, ki jih mi gasilci dosegamo na področju požarne varnosti, prav gotovo vplivajo na naše zadovoljstvo, pa naj gre za prijeten občutek posameznika, ki je s svojim delom v gasilski organizaciji prispeval svoj delež k izboljšanju požarne varnosti, ali za uspeh požarnega varstva kot celote.

Konec leta je tudi čas, ko potegnemo črto pod opravljeno delo. Kaj smo vipavski gasilci delali v letošnjem letu? Navedel bom samo nekaj podatkov.

V letošnjem letu nam kljub veliki požarni ogroženosti v mesecu februarju in avgustu rdeči petelin ni veliko ponagajal.

Skupaj smo v letu 1998 imeli 11 intervencij, od tega: 1 gmajniški požar, 2 travniška, 2 požara na stanovanjskih in gospodarskih objektih, enkrat smo gasili gostinski objekt, že prvi dan smo posredovali ob potresu na Bovškem, dežurali smo in pomagali pri odstranjevanju posledic, ki jih je povzročila poplava v mesecu novembru.

Preventivno delo je potekalo skozi vse leto, predvsem pa v času razglašene požarne ogroženosti v naravi; stalno in občasno smo kontrolirali teren, ki ga pokriva naše društvo.

Preventivno delo smo izvajali tudi s stalnim sodelovanjem z osnovno šolo, z obiskom učencev v gasilskem domu, z vključevanjem mladih v naše vrste. Večja aktivnost je bila posebno v mesecu oktobru, mesecu varstva pred požari. Naj navedem samo nekaj nalog, ki smo jih izvedli v tem mesecu: udeležba na sejmu Zaščita v Kranju, plaketiranje s plakati "Oktober - mesec varstva pred požari", usposabljanje članstva z opremo, ureditev izložbe v središču Vipave, dan odprtih vrat društva, izvedba taktične vaje, obisk otrok iz šole in zavoda za invalidno mladino, strokovna ekskurzija za člane ter druge tekoče naloge.

Še bi lahko našteval naloge in dela, ki jih opravljamo vipavski gasilci - od redarstva na raznih prireditvah in shodih do tekmovanj, tako občinskih, regijskih in državnih.

Vedno več je tudi povpraševanja po komunalnih storitvah, kot so izpiranje cestišča, čiščenje kanalizacije in podobno.

Da so bile vse navedene naloge in delo opravljeno, gre zahvala vsem gasilcem, ki aktivno sodelujejo v organih društva in se zavedajo svojih funkcij in zadolžitev.

Naše članstvo in vodstvo društva opravlja vsa dela brezplačno in nobenemu se ne izplačuje niti kilometrina niti dnevnice.

Leto 1998 pa nam je kljub številnim uspehom prineslo tudi nepričakovano bolečino. Kruta smrt je iz naših vrst iztrgala tri aktivne člane: dolgoletnega predsednika društva Petra Vrčona, dolgoletnega poveljnika Slavka Prelca in dolgolenega aktivnega člana Rika Premrla. Težko se je sprijazniti z mislijo, da jih ni več med nami. Mi gasilci jih bomo ohranili v

lepem spominu, hvaležni smo jim za vse, kar so za naše društvo napravili in tega ni bilo malo.

Spoštovani krajan! Vipavski gasilci vam voščimo blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto z željo, da bi nas v novem letu čim manj potrebovali. Gasilci ostajamo gasilci. Tudi v bodoče bomo nudili pomoč tam, kjer nas bodo potrebovali.
Z gasilskim pozdravom: NA POMOČ!

Ludvik Curk - Viko

KOMORNI ZBOR IPAVSKA

Po razpadu mešanega zbora Drago Bajc leta 1991 se je skupina mladih pevcev, željna nadaljnjega petja, odločila ustanoviti novo zasedbo, ki je bila v začetku oktet. Ker smo spoznali, da potrebujemo strokovno vodstvo, smo povabili k sodelovanju Herto Sorta, ki je že imela izkušnje z vodenjem cerkvenega zbora v Branici. Pod njenim umetniškim vodstvom smo prepevali slovenske ljudske in umetne pesmi ter veliko črnskih duhovnih. Leta 1992 nas je k sodelovanju povabila Folklorna skupina s Krasa, s katero smo pripravili tri spevoigre, s katerimi smo gostovali doma in v tujini. Zbor se je takrat imenoval Komorni zbor s Krasa. Po nekajletnem delu se je zboru priključilo več novih pevcev, ki so bili v večini učenci solo petja pri gospodu Rajku Koritniku. S tem se je kvaliteta zbora precej dvignila. Zbor je sodeloval na reviji Primorska poje, na srečanju komornih skupin v Litiji, na podelitvi literarnih nagrad Vilenica 1995 in 1996. Gostovali smo tudi v tujini. Želeli smo izboljšati kvaliteto in hitreje napredovati, zato smo k sodelovanju povabili

Komorni zbor Ipavska pri vajah

Matjaža Ščeka. Že takoj na začetku smo pod njegovim vodstvom posegli po zahtevnejšem programu. Začeli smo z litvanskim skladateljem Vytautasom Miškinisom, ki pa nam je v začetku povzročil marsikatero težavo. Da smo te težave uspešno prebrodili, pa je vsem skupaj dokazal predstavitevni koncert v Svetem pri Komnu. Na ta koncert je bil povabljen tudi sam skladatelj, ki je v tem času napisal in poklonil zboru pesem Memento. Zbor se je udeležil revije Primorska poje, imeli smo štiri božične koncerte, gostovali smo na Dunaju in imeli razne druge priložnostne nastope.

Na željo pevcev se je leta 1998 delovanje zbora preselilo na Vipavsko, od koder pevci tudi prihajamo. V zboru smo pevci iz Vipave, Ajdovščine in okolice. Ustanovili smo kulturno društvo Komorni zbor Ipavska s sedežem v Vipavi. Kljub spremembi imena in vodstva zbora je delo potekalo po že zastavljeni poti. V novembru smo imeli koncert na Brjah, 7.12. pa smo sodelovali na avtorskem večeru skladatelja Štefana Maurija Tiha misel v Novi Gorici. 18. decembra pa se bomo predstavili domačim poslušalcem na Zemonu skupaj z Alenko Šček - Lorenc in Andrejem Jarcem. V novem letu nas čaka še naporno delo ob pripravi na tekmovanje Naša pesem '98 v Mariboru.

Simon Rodman in Primož Kobal

RESNIČNO VREDNOST IMAJO V ŽIVLJENJU TISTE STVARI, NA KATERIH NI NALEPKE S CENO

Društvo RAZMETANO PODSTREŠJE deluje v Vipavi že šesto leto. Od leta 1996 pa je to društvo registrirano kot Društvo za kreativno preživljanje prostega časa. Zato tudi letos, kot že vseh šest let doslej, poteka v okviru RP kar sedemnajst delavnic, ki so se pričele oktobra, zaključile pa se bodo maja prihodnje leto.

Najmlajši lahko svoj dolgčas preganjajo z obiskom IGRALNIC ali ŽIV-ŽAVA, če pa jih zanima najbolj razširjen jezik sveta, lahko pomolijo glavo tudi k MINI ANGLEŠČINI. Za malo starejše otroke in mladino se ponuja kar cela paleta raznovrstnih delavnic. Od igranja na KLJUNASTO FLAVTO in KITARO, LUTKOVNE DELAVNICE pa do delavnice, v kateri si lahko vsakdo izdela OBESEK ali ULITEK PO ŽELJI. Če je morda kdo izmed Vas spreten z vrvico v roki, lahko to dokaže pri izdelovanju MAKRAMEJEV. Za izdelovalce IDRIJSKIH ČIPK pa je pri RP nadaljevalni tečaj. Hočete poskrbeti za lastno telesno aktivnost? Nekateri že skrbijo; lahko se jim pridružite pri AEROBIKI. Ste si kdaj želeli SLIKATI NA SVILO? Imate možnost, da pri eni izmed naših delavnic to tudi poizkusite. Tudi FOTOKLUB imamo v RP. Fantje, ki imate radi hrup motorjev ali bi radi spoznali, kako so motorji sestavljeni, se pridružite MOTO DELAVNICI. Da bi si krajšali dolge zimske popoldneve, ki prihajajo, se udeležite igranja ŠAHA. Za ljubitelje narave pa bodo poskrbeli v PLANINSKI DELAVNICI. Vse tiste, ki doslej niste našli nič primerne zase, bodo gotovo pritegnila POTOPIŠNA PREDAVANJA o tujih ljudstvih in njihovih kulturah. V našem društvu imamo DRAMSKO SKUPINO, ki se je tudi letos, tako kot prejšnja leta, predstavila z igrico ob obisku sv. Miklavža. V igrici z naslovom Dobrinček je sodeloval tudi otroški cerkveni zbor. Ogledali so si jo vsi otroci iz naše župnije, ki so stari od enega pa do devetih let in so želeli, da jih obdari sv. Miklavž. Bilo jih je 128. Sveti Miklavž se je spomnil tudi vseh prostovoljcev, ki delujejo v društvu.

V društvu RP želimo mladi - mladim ponuditi čimveč vsebin in informacij - znanja, ki je pogoj za lastno ustvarjalnost.

Interesne dejavnosti potekajo brezplačno, ker želimo, da se čim širši krog mladih vključi v razpoložljive vsebine.

Ob svetovnem dnevu prostovoljcev, 5. decembra, smo se skupaj z CSD Ajdovščina predstavili na stojnici pred marketom v Vipavi.

Hočemo dokazati, da odziv otrok ter mladih potrjuje, da smo se odločili prav. Prostovoljstvo je naš cilj in razpoznavni način tudi za naprej.

Dandanes je težko razumeti, da lahko kaj narediš za drugega brezplačno. Spoznali smo, DA JE NAČIN, S KATERIM DAJEMO, POGOSTO VREDNEJŠI OD TEGA, KAR DAJEMO.

Zato na koncu vabim vse, ki Vas veseli delo z mladimi in otroki, da se nam pridružite.

Za dodatne informacije pokličite na telefon 65-343 - Martina Naglost

Ivana Škerjanec

Z LETALOM OKOLI SVETA ALI DOBRIH 42.000 km

(2. del)

AVSTRALIJA

Po Indoneziji je bila to moja naslednja postaja. Takoj po prihodu na letališče v Sydney sem se peš odpravil do stanovanja družine Makovec. Tu sta me zelo prisrčno sprejela gospa Jožka, doma z Zemona in njen mož Ivan iz Budanj, ki že nekaj desetletij živita v Avstraliji, tako kot še ostalih 35.000 Slovencev. Poskrbela sta, da sem spet pridobil nekaj kilogramov, ki sem jih pustil v Indoneziji, in da sem se počutil kot doma. Makovčevi so tudi edini, ki sem jih poznal na celotnem potovanju. Takole okrepcan sem se napolnil v center bodočega olimpijskega mesta in kupil avtobusno karto za pot po Avstraliji, kar je pomenilo 12.000 kilometrov novih dogodivščin v naslednjih dveh mesecih. Ker pa brez zgodovine ne gre, naj omenim, da je bila Avstralija (terra australis incognita) zadnja odkrita celina. Za Angleže je pomenila deželo, kjer so se lahko odkrižali svojih zapornikov in prestopnikov. Sem so jih redno dovažali, ter tako razširili svoj teritorij. Pri tem pa so naleteli na domačine aborigine (staroselce, praprebivalce, prvotne prebivalce), ki so sem prišli že pred več kot 40.000 leti in jih je bilo ob prihodu prvih kaznjencev okrog 300.000. Živel so v popolnem sožitju z naravo in z vsemi živimi bitji prepričani, da zemlja ne more biti nikogaršnja last. Novi priseljenci pa se s tem niso strinjali; odpravili so se v notranjost dežele in si prilastili pašnike. Tako je prišlo do sporov, kjer pa slabo oboroženi aborigini niso imeli prav nobene možnosti proti dobro opremljenim Evropejcem. Tako se je začel pravi pokol, ki je imel za rezultat le še 40.000 preživelih domorodcev, ki živijo v zavarovanih rezervatih.

Avstralija meri nekaj več kot celotna Evropa (brez evropskega dela nekdanje SZ) skupaj in na njej prebiva nekaj nad 17 milijonov ljudi. Večinoma od njih živi v mestih, saj je Sydney 4,5 milijonsko mesto, Melbourne ima 4 milijone, Adelaide dober milijon ljudi, medtem ko so ostali kraji razporejeni ob obalnih delih Avstralije, delno v notranjosti.

Avstralija je zelo težko prehodna. Razloga

za to sta puščava v večjem delu celine in močvirje v tropskem predelu. To pa pomeni, da imajo avstralske živali zelo dobre pogoje za nemoteno življenje in razvoj. Tako najdemo tu kar tri vrste kač, ki so na prvem, drugem in sedmem mestu med najbolj strupenimi na svetu; veliko strupenih pajkov in smrtonosne živali v navidez rajskem morju koralnih otokov. Hvala bogu, da z njimi, z

Koala z naraščajem

izjemo tistih v morju, nisem imel srečanj. Skoraj 2.000 km dolgi Veliki koralni greben, ki se razteza pred avstralsko obalo, je pravi čudež narave. Obsega območje, ki je veliko kot Velika Britanija, sestavlja ga veliko posameznih koralnih čeri, ki se ob oseki spremenijo v prave otoke. Koralni otoki predstavljajo še zadnji življenjski prostor za ogrožene avtohtone živali. In če boste šli v Avstralijo, je koralni greben s paleto barv, o kateri lahko le sanjamo, zagotovo nekaj, kar si seveda z masko in potapljaško opremo morate ogledati.

Avstralija je tudi domovina kengurujev in emujev; kenguru krasi državni grb. Tu so še koale, ki jih najdemo v evkaliptusovih gozdovih in so jih nekoč lovili zaradi njihovega mehkega krzna, danes pa so zavarovane. V severnem delu Avstralije živita dve vrsti krokodilov. Krokodil, ki živi v slani vodi, spada med najhujše avstralske roparje. Manjši, sladkovodni krokodil, pa velja ponavadi za manj nevarnega.

Ugodne podnebne razmere - tropsko podnebje na severu in zmerno na jugu - so vzrok, da Avstralcji zelo radi preživljajo svoj prosti čas na svežem zraku. "Barbecue" (zabava ob jedeh na žaru) s sočnimi, zelo

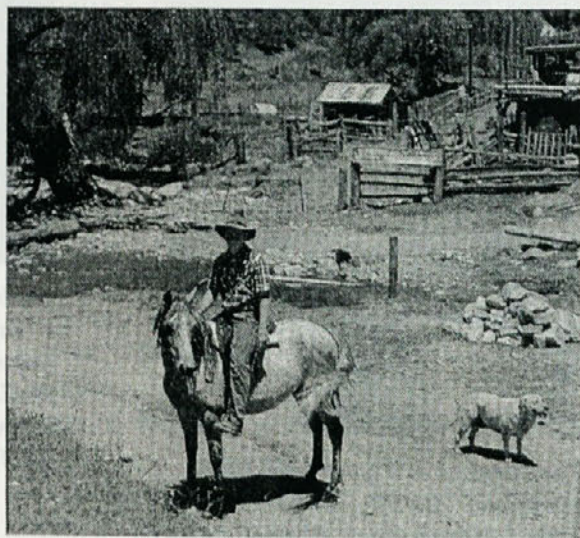
Kdo pa si ti?

debelimi zrezki, zarebrnicami in "snags" (klobasami) so del družabnega življenja. Ob lepem vremenu so plaže v predmestjih polne ljubiteljev sonca, obloženih s hladilnimi torbami za pijače, najrazličnejšimi sredstvi za sončenje in zaščito proti nadležnim žuželkam. Tu najdemo tudi poslovne ljudi, oblečene v bermuda hlače, dokolenke, srajco in kravato, ki preživljajo svoje opoldanske odmore na plaži. Življenje teče tukaj veliko bolj umirjeno in sproščeno kot na zahodu ali pa pri nas. Razlike med sloji so, a je srednji razred daleč najmočnejši. Bogatašev je malo, pa tudi revežev, ki bi prosjačili, ni videti. Socialna politika države je na visoki ravni, saj dobijo veliko denarno pomoč tudi nezaposleni in vsi, ki so pomoči potrebni.

Vpliv tujih kultov je zelo opazen v mnogih večjih mestih. Poleg številnih Angležev in Ircev so zelo pripomogli k povečanju prebivalstva tudi Grki, Italijani, Hrvati, Makedonci, Slovenci, Nemci in Nizozemci. (V enakem vrstnem redu)! Večina od njih je privzela avstralski način življenja, vendar pa so ga obogatili s svojo hrano in navadami. Tako ni nič čudnega, če v trgovinah najdemo

kranjske klobase, radensko... To je res svet v malem, kjer najdeš vse s celega sveta, in izredno prijazne, odprte ljudi, ki pripomorejo k temu, da se tudi v 4,5 milijonskem Sydneyu počutiš kot doma in popolnoma varno.

To je dežela ekstremov. Tako je najmanjša, najbolj sušna (bolj kot Afrika) in najbolj ravna celina na Zemlji. Leži pod ekvatorjem in tako praznujejo božič in novo leto pod poletnim soncem. Tudi zvezde so drugačne, saj živijo Avstralcji pod ozvezdjem Južnega križa. To je celina neusmiljenih suš, uničujočih poplav in hudih požarov. V tropskem svetu pustošijo poletni cikloni in monsuni vetrovi. Suše v notranjosti trajajo leta in leta, gozdni požari včasih ogrožajo tudi predmestja. Poplavam v notranjosti države z okrog 30 mrtvimi sem ušel le za deset dni. Po drugi strani pa je to tehnološko napredna in razvita zahodna država z visokim življenjskim standardom. Je največja svetovna izvoznica volne, glavna proizvajalka govejega mesa, sladkornega trsa in pšenice. Ima ogromna naravna bogastva, izstopata opal in boksit. Globalizacija s sodobnimi načini prenosa in

Klasična avstralska farma

telekomunikacijski sistemi omogočajo, da se je nekoč osamljena Avstralija pridružila zahodnemu svetu. Vsako leto jo obišče veliko turistov, kjer vsak najde kaj zase in tako Vas vabim, da jo obiščete tudi Vi.

Štefan Rehar

VABILO

Če Vas zanima, kako sem v dveh mesecih odkrival

AVSTRALIJO,

Vas vabim na predavanje, ki bo 15.1.1999 v cerkveni hiši v Vipavi.

Lepo vabljeni!

PO SLEDEH TAMBURIC

Dekliški odsek Slovenskega katoliškega izobraževalnega društva "BOGOMILA" je bil ustanovljen aprila 1910 v Vipavi. V okviru tega odseka je deloval tamburaški zbor. V tem zboru je takrat igralo 12 deklet. Članice so prvič nastopile leta 1912 na praznik sv. Štefana pod vodstvom kaplana Kapša.

Začetek II. svetovne vojne je prekinil delovanje Orlov in Bogomil. Po končani I. svetovni vojni se je kulturno in društveno življenje spet obnovilo. Na glasbenem področju sta poleg drugih delovala tudi tamburaški zbor in godbeni krožek, kar dokazujejo tudi ohranjene fotografije. Kmalu pa je fašizem prepovedal in zatrl vse, kar je bilo slovenskega. V spomin na tamburašice v Vipavi objavljamo dve fotografiji.

Magda Rodman

Viri:

Zapisniki sej SKID od leta 1910-1914 (glej VG št. 37)

*Tamburašice v Vipavi leta 1913
Spoznane: Alojzija Ščuka, Marija Žgavc, Marija Žgur, Alojzija Bajc, vse rojene v prejšnjem stoletju. Fotografija je last Mare Virant iz Vipave, Vojkova 3.*

Godbeni krožek v Vipavi l. 1923 - 1924

V zadnji vrsti so od leve proti desni: Bartolomej Božič, Anton Furlan in Ivan Ferjančič. V prvi vrsti so Rupnikov, Danilo Žgavec, Stanko Ferjančič - Ivanov brat, vsi iz Vipave. Fotografiral Viler, organist, pevovodja in fotograf, na dvorišču cerkvene hiše.

Vipavska dekleta v tamburaškem zboru leta 1924

Spoznane: Marija Janežič, por. Čehovin (1906-1998) iz Podrage, Milka Švagelj in Marička Rener, obe iz Lož pri Vipavi. Fotografija je last Tatjane Poniž - Sobani.

ŽENSKI TELOVADNI ODSEK IN TAMBURAŠKI ZBOR "BOGOMILA" V VIPAVI (1909-1910)

V sklopu Slovenskega katoliškega izobraževalnega društva je bil tudi Telovadni odsek Orel. V njem so bili mladeniči iz Vipave in bližnje okolice. Dekleta in žene, včlanjene v Marijini družbi, so pomagale pri verskih prireditvah, pele pri pevskem zboru, se udeleževale predavanj, sodelovale pri igrah in pomagale pri organiziranju javnih nastopov telovadnemu odseku Orlov. Leta 1909 se je tudi pri njih zbudilo zanimanje za telovadbo. Telovadni društvi sta bili že v Ljubljani in Mirnu. Tako lahko beremo v Mladosti, glasilu Zveze telovadnih odsekov, v poročilu iz Vipave

Marica Petrič z bisernico

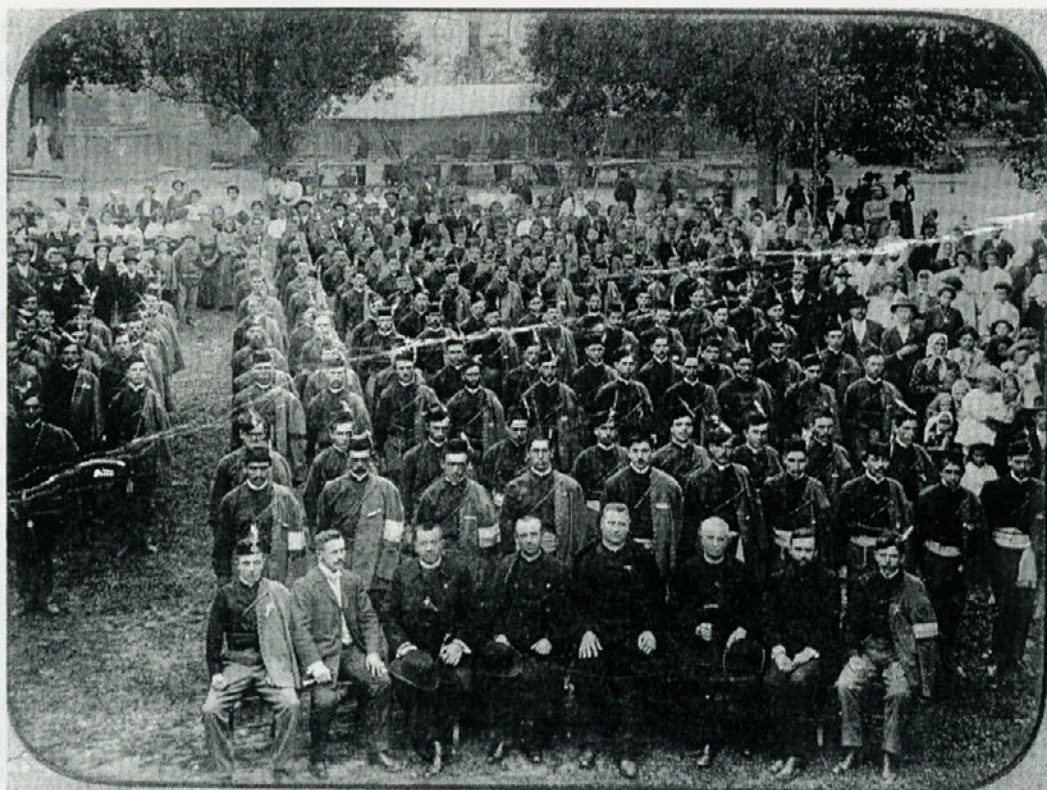
(1909, str. 9), da so se kmalu po ustanovitvi moškega telovadnega odseka začela zanimati za telovadbo tudi dekleta. "Saj so sprevideli, kako se pridobi pri telovadbi moč, katero se tako zelo rabi pri delu v vinogradu. Vztrajnost je težko mogoča brez telovadbe. Truditi se morajo prav tako kot fantje." Dekleta so dejala: "Tudi me hočemo telovaditi po vzgledu v Ljubljani in Mirnu!" Tako so se 13. decembra zbrala v društveni dvorani in si izvolila svoj odbor. V njem so bile: Mimi Perhavec (predsednica), Fani Silvester (podpredsednica), Tončka Miler

(tajnica), Franica Kariž (načelnica), Fanica Janežič in Marica Petrič (vadteljici). Vse so bile izvoljene soglasno. Dopisnik poudarja tole misel: Če bo vladala med njimi disciplina, poštenost in navdušenje za organizacijo na resničnih krščanskih vzorih, potem ni dvoma, da si bodo priborile v vseh krogih spoštovanje. V Vrhpolju je navdušila dekleta za telovadbo učiteljica M. Uršič. V govoru je poudarila, kako zdrava in potrebna je telovadba za dekleta. Toda dopisnik iz Vrhpolja dostavlja: Če vse tako ne napreduje, kot bi moralo, so krivi starokopitneži v našem kraju, ki pravijo, "da telovadba ni za kmeta." Glede ženske telovadbe je bilo veliko predsodkov v samam vrhu Zveze telovadnih odsekov. Tako npr. piše v Mladosti (1909, str. 63) V. Zabret: "Odbor Z.T.O. izjavlja, da z ozirom na razmere na Slovenskem ženske telovadbe sploh ne goji in naroča odsekom, da, kjerkoli se ženski telovadni krožek ustanovi, pri njem nikdar ne sodeluje, da ne spravi v zadrego duhovniških in laičkih prijateljev mladeniške organizacije. Priporoča pa se nujno snovanje dekliških organizatoričnih odsekov brez telovadbe. - Kjer se ustanovi, ni nikdar član Orla." Šlo je torej za moralne pomisleke. V nadaljnjih poročilih iz Vipave nikjer ne zasledimo dejavnosti ženskega telovadnega društva "Bogomila". Najbrž je prenehalo obstajati.

V deseti številki Mladosti (iz l. 1910, str. 83) pa piše dopisnik iz Vipave: "Kar je ustanovljena Bogomila, se je poživilo naše življenje. Orel in Bogomila korakata skupno roka v roki za prospeh naše organizacije." Ko so skupaj igrali Krekovo igro "Turški križ", so se vsi zelo dobro odrezali. Od deklet je zlasti zablestela Uršula. Skupaj so igrali še več iger, med njimi tudi težjo - Medvedovo dramo "Za pravdo in srce". Kot že omenjeno, dekleta so pomagala pri javnih nastopih Orla, pri raznih prireditvah "kot prave sestre". Ali so kdaj same nastopile kot telovadke, ne govori nobeno poročilo. In tamburaški zbor "Bogomila"? Dopisnik iz Vipave piše:

V splošnem navdušenju se je 4. aprila 1910 ustanovila v Vipavi "Bogomila". Izvoljen je

bil odbor, ki so ga predstavljale: Tončka Miler, A. Bizjak, Marica Petrič(ek), Karolina Šček, J. Šček, Franica Kariž, Franica Janežič. Iz nobenega poročila ne zvemo, kdaj so nastopile; ali samostojno ali ob kakšni igri ali drugi priložnosti. Marica Petrič (Ovčarjeva s Hriba) je še po 50 letih na pamet zaigrala na I. brač več pesmi po spominu. Na sliki jo vidimo z

Tabor vipavskih "ORLOV" v posebnih oblekah v Logu leta 1911. Četrti v prvi vrsti sedi dekan Andrej Lavrič.

bisernico v roki.

Tamburaški zbori so se v tem času pojavljali kar množično. Naj omenim nekaj krajev po glasilu Mladost:

Miren: Tukajšnji odsek je bil v vseh pogledih najbolj aktiven. Julija 1909 so dobili tamburice za 20 mladincev, 20 deklet, 20 dečkov in 20 deklic. Vsaka skupina je vadila posebej. Preden so dobili instrumente, so imeli šolo za note. 6. februarja je tamburaški zbor prvič nastopil, in sicer 30 tamburašev in tamburašic pod vodstvom kaplana Draščeka.

Šturije: Župnik je naročil 14 instrumentov za tamburaški zbor. V petju in tamburanju jih je poučeval organist K. Koušca.

Sv. Ivan pri Trstu: Za božič so imeli veselico. Poleg tamburanja, petja in deklamacij so uprizorili igro "Za križ in svobodo."

Kromberg pri Gorici: V izobraževalnem društvu so ustanovili telovadni odsek Orla. Imajo tudi pevski in tamburaški zbor.

Biljana - Dobrovo: Tudi tu so sklenili ustanoviti tamburaški zbor.

Drugi kraji: Šent Vid pri Ljubljani, Radeče, Borovnica, Tržič, Gradec (Graz).

V nobenem dopisu ni nakazano, ali so igrala samo dekleta ali samo fantje ali mešano. Fantje so bili večinoma telovadci. Njihov javni nastop je obsegal: proste vaje, vaje na orodju, rajalni pohod in skoraj povsod viteško igro s sabljami - moreško, ki je vedno vse navdušila, prav tako nastop naraščaja s praporci.

Martin Silvester, Ljubljana

NOVA ZAPOVED JE VENKAJ ŠLA

Ena zapoved je venkaj šla
Od cesarja Avgustuza,
Da more cel svet popisan bit'
In sveti Jožef z Marijo prit'.
Oj srečno naprej
Porajžata zdej.

Proti Betlehemu rajžata,
Enega oslička imata.
Marijo pa zebe v nogé
Pa še rajši le k nogam gré
Sveti Jožef gre jerporje iskat.
O, Bog mu jih daj,
Noč bode zdaj!

Pri zlahtni hišž jih ni dobil,
Zato je še bolj žalosten bil.
Svet' Jožef se je jokalo milo,
Marija ga trošta lepo:
»Oh vsmili se Bogu,
Trpiva voljno!«

Pred mestom stoji štalica,
Nad njo zapoje grlica.
Marija pravi: »Jožef moj!
Pojva v to štal'co nocoj!«
O, temna ta noč,
kdo bo dal luč?

Jožef pa gre in molči,
Molila sta do polnoči.
Prišel je z nebes v štal'co šan,
Svet' se kakor o poldan:
O, srečna ta noč,
Bog dal je pomoč!

Pastirci ovce vganjejo,
Okol štal'ce vid'jo angela.
Angel jih je troštal in budil:
»Nocoj se j' nam Zveličar rodil.
Nocoj je sveti večer,
Daj ljudem ta mir!«

Jožef pa ni bil v štalici,
Slišal je peti angelce.
Marija ga kliče lepó.
To sveto dete kaže mu:
»O, Jožef ti moj,
To je Bog tvoj!«

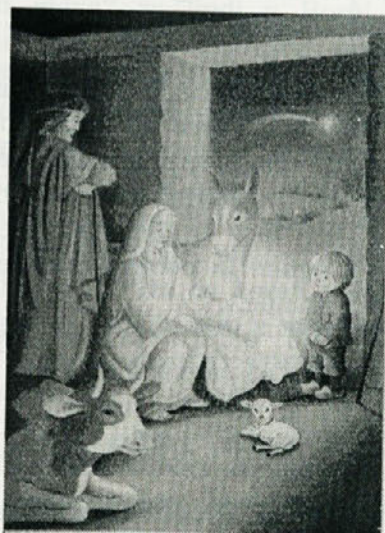
V jaslice Ga položi
Pred volčka in oslička.
Oba sta padla na nogé.
Na tla sta položila glavé:
Še ž'vina spozna
tam svoj'ga Boga!

Pastirci v štalco pridejo,
Le-to Dete gledajo.
Padli so na svoj obraz,
Spoznal' so Jezusa ta čas,
Da Bog je z nebes
In človek vmes.

Marija vzame Dete in gré,
In da kušnit' pastircem nogé.
Dal je ofer vsakoter,
Kakor zamore žn žboj pastir.
Marija za to
Zahvali lepó.

Pastirci gredo k ovcam spet,
Razvesele ves zvoljen svet.
Odprimo srce nocoj,
De pojde noter Zveličar moj!
Čast bodi Bogu
Očetu, Sinu in svet'mu Duhú,
Devici Mariji in Jožefu!
Oh Jezus nam daj
Vsem skupaj svet' raj.

(Narodna)

Bilo je nekega božiča; vsi so se odpeljali v cerkev razen babice in mene. Tako se mi zdi, da sva bila v celi hiši sami. Nisva se mogli peljati z drugimi v cerkev, ker je bila ena izmed naju premlada, druga pa prestara. In obe sva bili žalostni, ker nisva mogli k polnočnici in nisva mogli videti božičnih luči.

Ko sva tako sedeli v najini samoti, je babica začela pripovedovati.

»Nekoč je živel mož, ki se je odpravil v temno noč, da bi si kje izposodil ognja. Hodil je od hiše do hiše in povsod trkal na vrata. "Ljudje božji, pomagajte mi!" je dejal. "Moja žena je pravkar rodila otročička, pa moram zakuriti, da pogrejem njo in dete."»

Bilo pa je pozno v noč, da so že vsi ljudje spali in se mu nihče ni oglasil.

Mož je hodil in hodil. Naposled zagleda v veliki daljavi sij ognja. Zdaj se napoti v to smer in vidi, da ogenj gori na prostem. Tropi belih ovac so ležali okrog ognja in spali, in star pastir je bedel pri čredi.

Ko je mož, ki si je hotel sposoditi ogenj, prišel do ovac, je videl, da ob pastirjevih nogah leže in spe trije veliki psi. Ko je prišel, so se zbudili vsi trije, na široko zazijali, kot bi hoteli zalajati, a ni bilo slišati nobenega glasu. Mož je videl, kako se jim srši dlaka na hrbtu, videl je, kako se jim ostri zobje belo svetijo in bleščijo v siju ognja in kako so se zakadili vanj. Čutil je, kako ga je eden izmed njih popadel za nogo, drugi za roko, eden pa se mu je obesil na goltanec. A čeljusti in zobje, s katerimi so psi hoteli ugrizniti, jih niso ubogali in možu se ni primerilo prav nič hudega.

Zdaj je mož že hotel iti dalje, da bi našel, kar je potreboval. A ovce so ležale tako tesno ena zraven druge, se s hrbtom tiščale druga druge, da ni mogel priti nikamor naprej. Zdaj stopi mož živalim na hrbte in hodi po njih k ognju. In nobena ovca se ni zbudila ali se zganila.«

Dotlej je mogla babica pripovedovati nemoteno, zdaj se pa nisem mogla nič več premagovati, da je ne bi pretrgala.

»Zakaj se niso ganile, babica?« sem jo vprašala.

»To boš čez hipec že izvedela,« reče babica in nadaljuje svojo zgodbo.

»Ko je bil mož že skoro prišel do ognja, je pastir pogledal. Bil je to star, godrnjav človek, neprijazen in trd do vseh ljudi. Ko je videl, da se bliža tujec, pograbi dolgo, ošiljeno palico, ki jo je navadno držal v roki, kadar je pasel svojo čredo, in jo vrže proti njemu. Palica je sikajoč letela naravnost v moža, a preden ga je zadela, se je umaknila v stran in sfrčala mimo njega daleč na polje.«

Ko je babica s svojim pripovedovanjem prišla do sem, sem jo spet ustavila.

»Babica, zakaj palica ni hotela zadeti moža?« Babici pa še na misel ni prišlo, da bi mi odgovorila, ampak je nadaljevala svojo zgodbo.

»Zdaj pride mož do pastirja in mu reče: "Dobri prijatelj, pomagaj mi in mi posodi malo ognja. Moja žena je pravkar rodila otročička, pa moram zakuriti, da njo in dete pogrejem."»

Pastir bi mu bil najrajši odrekel, ko se je pa spomnil, da še psi niso mogli storiti nič hudega možu, da ovce niso zbežale pred njim in da ga njegova palica ni hotela zadeti, mu postane nekoliko tesno in si ne upa odkloniti tujcu njegove prošnje.

"Vzemi, kolikor potrebuješ," reče možu. Ogenj pa je že skoro dogorel. Ni bilo več ne polen ne vej, le še kup žerjavice je tlel, tujec pa ni imel ne lopate ne vedra, v katerem bi mogel nesti žareče oglje.

Ko je pastir to videl, spet reče: "Vzemi, kolikor potrebuješ!" in je bil vesel, ker mož ni mogel odnesti žerjavice. Mož se pa skloni, pobere z rokama žareče oglje iz pepela in ga zavije v svoj plašč. In oglje mu ni ožgalo rok, ko se ga je dotaknil, ne osmodilo plašča, ampak ga je odnesel, kot da bi bili orehi ali jabolka.«

Tu je bila pripovedovavka pravljice že v tretje prekinjena. »Babica, zakaj ogorki niso hoteli moža opečiti?«

»To boš že izvedela,« reče babica in pripoveduje dalje.

»Ko je ta pastir, ki je bil tako hudoben in godrnjav človek, vse to videl, se začudi sam pri sebi: "Kakšna je pač nocojšnja noč, ko psi ne grizejo in se ovce ne plaše, ko kopje ne usmrti in ogenj ne opeče?" Pokliče tujca nazaj in mu reče: "Kakšna je ta noč nocoj? In kako to, da so vse stvari usmiljene s teboj?"»

Tedaj mu reče mož: "Ne morem ti povedati, če tega sam ne vidiš!" In je hotel iti svojo pot, da bi mogel čimprej zakuriti in ogreti ženo in otroka.

Zdaj pomisli pastir, da tega moža le ne more kar tako izpustiti izpred oči, dokler ne izve, kaj vse to pomeni. Vstane in gre za njim, dokler ne pride tja, kjer je bil tujec doma.

Pastir zdaj vidi, da ta mož niti koče nima, v kateri bi počival, njegova žena in otrok ležita v votlini, kjer ni drugega kakor gole, mrzle skalne stene.

Pa si misli pastir, da bi ubogi nedolžni otročiček nemara še zmrznil tam v votlini, in čeprav je bil trdosrčen človek, ga to le presune in sklene, da bo otročičku pomagal. Z rame sname malho in vzame iz nje mehko, belo ovčjo kožo, jo da tujemu možu in mu reče, naj nanjo položi otroka. A v trenutku, ko je pokazal, da tudi on more biti usmiljen, se mu odpro oči in vidi, česar poprej še ni videl, in sliši, česar še nikoli poprej ni mogel slišati.

Vidi, da okrog njega stoje v gostem kolobarju majhni angelčki s srebrnimi krili. In vsak od njih drži v rokah godalo in vsi glasno pojo, da se je nocoj rodil Zveličar, ki bo

odrešil svet greha.

Zdaj je razumel, zakaj so bile nocoj vse stvari tako vesele, da niso hotele nikomur storiti nič hudega.

In niso bili samo okrog pastirja angeli, povsod jih je videl, kamor se je ozrl. Sedeli so v votlini in sedeli so na hribu in letali pod nebom. Prihajali so v velikih trumah po poti, in ko so prišli mimo, so se ustavili in se ozrli na dete.

Povsod sama radost in veselje, petje in godba, in vse to je videl v temni noči, v kateri prej ni mogel ničesar razložiti. Bil je tako vesel, ker je spregledal, da je pokleknil in se zahvalil Bogu.

Ko je babica prišla do tu, vzdihne in reče: »Tisto pa, kar je videl pastir, bi mogli tudi mi videti, kajti v vsaki božični noči letajo angeli pod nebom, če bi jih le mogli opaziti.« Potem položi babica svojo roko na svojo glavo in reče: »To si pa zapomni, ker je to tako resnično, kakor jaz vidim tebe in ti vidiš mene. Niso potrebne ne luči ne svetilke, tudi ni odvisno to od sonca in lune, ampak je potrebno to, da imamo oči, ki morejo videti božji sijaj.«

(Mohorjev koledar iz leta 1965.)

KARITAS NA VIPAVSKEM

Zadnji teden v novembru ni izbran slučajno za teden Karitas. To je uvod v adventni čas, ko smo vsi bolj odprti za svet, v katerem živimo. In prav Karitas, ki izpričuje ljubezen do bližnjega, naj bi opozarjala, da so na svetu ljudje, ki našo pomoč potrebujejo. In ne samo to, spominjala naj bi nas, da so na svetu tudi ljudje, ki nam v naših težavah radi pomagajo. Upanje in zaupanje obenem.

Naši otroci v stiski, Mladi na razpotju... in letos Mladi na poti v samostojnost. To so teme, katerih se Karitas dotika prav zaradi tega, ker nas želi spomniti, da mladim prisluhnemo, jim z dobrim vzgledom pokažemo pravo pot, predvsem pa pot resnice in ljubezni.

Seveda pa se delovanje Karitas različno odvija skozi vse leto. Takoj po novem letu je potrebno pripraviti poročila. **Le s preglednim delom lahko pokažemo, kako so darovi ljudi uporabljeni in nenazadnje,**

tudi opozoriti ljudi in državo, da so kljub zavirljivemu standardu nekaterih, med nami tudi ljudje, ki so prisiljeni prositi za pomoč. Ne smemo se zapirati v lastne meje, zato je postni čas namenjen pomoči ljudem po svetu. Že nekaj let je to akcija "**streha nad glavo**" za ljudi v Bosni. Kmalu po velikonočnih praznikih, pred katerimi obiščemo ali se drugače spomnimo bolnih in drugače preizkušenih, začnemo razmišljati o počitnicah socialno ogroženih otrok in družin ter o zbiranju sredstev za nakup šolskih potrebščin. Zvezki, naročilnice v knjigarno, prošnje, pogovori, odgovori... vse pod geslom "**Da bo korak v šolo vesel**". V letošnjem letu je bilo v naši dekaniji preko 200 šolarjev deležno pomoči Karitas.

V jesenskem in adventnem času opozarjamo na stiske ljudi med nami in zbiramo materialna sredstva za pomoč. **160 družin in posameznikov iz vseh župnij v naši dekaniji prejema pomoč Karitas.** Nekateri

vsaka dva meseca, drugi nekajkrat v letu. Prav toliko družin je bilo v lanskem letu, nekatere naše pomoči ne potrebujejo več, so pa prišle nove. Polovica se jih sami oglasijo v skladišču Karitas, polovici pa sodelavke župnijskih Karitas peljejo pomoč domov. Poleg paketa s hrano so tu prošnje za plačilo raznih položnic: električna, voda, šola, zdravila... in vse to le od darov, ki jih zberemo po naših župnijah.

Projekta škofijske Karitas: **Posvojitev na razdaljo** in **Umetniki za Karitas** živita med nami in z nami. **Posvojitev na razdaljo** pomeni, da se družina, skupina ali posameznik zaveže, da bo za pomoči potrebnega otroka prispeval 5000 SIT mesečno za dobo enega leta. V naši dekaniji je kar nekaj takih "posvojitev", so pa tudi otroci, ki jim je taka pomoč dobrodošla. V letošnji koloniji **Umetniki za Karitas** je na Sinjem Vrhu sodelovalo 12 likovnih umetnikov in dvorec Zemono pri Vipavi je bil v tednu Karitas priča dobrote, umetnosti, kulture in solidarnosti med ljudmi. Izkupiček od prodanih del bo Karitas namenila popravilu hiše duhovnih vaj v vasi Soča, ki jo je poškodoval potres. Razstava potuje naprej, v decembru bo na Kostanjevici, v januarju v Kopru... stalna razstava neprodanih del iz prejšnjih kolonij je v prvem nadstropju Nove KBM v Ajdovščini in v prostorih Karitas vipavske dekanije. Veseli smo vsakega, ki se odloči, da bo sorodniku, prijatelju ali sodelavcu ob pomembnem jubileju poklonil sliko iz zbirke Karitas, tako da ima njegov dar dvojen pomen.

Sodelavci Karitas smo ljudje različnih poklicev, starosti in sposobnosti. Zato moramo stalno skrbeti za lastno izobraževanje in oblikovanje. Redna mesečna srečanja, ki potekajo po programu, so duhovna pomoč, vzgoja za Karitas in dogovor, kaj in kako bomo naredili. Znotraj Karitas je bilo že

več seminarjev, ki so določeno skupino pripravili na boljše delo. Pred kratkim se je zaključil 120-urni seminar za neprofesionalno svetovanje ljudem v stiski, katerega smo zaključili štirje sodelavci iz vipavske Karitas. Pripravlja se seminar za bolne in drugače preizkušene, duhovne obnove, romarski dnevi... Brez pomisleka bi lahko rekla, da je junijska maša v Logu skupna zahvala Bogu in dobrim ljudem.

V letošnjem letu se je tudi nas vseh dotaknila skrb za **pomoč prizadetim v velikonočnem potresu**. Veliko je bilo darovalcev, zato vsem skupaj in vsakemu posebej iskrena hvala.

Težko bi strnila v en stavek še veliko drugih dejavnosti sodelavk župnijskih Karitas, od pomoči nepokretnim oskrbovancem doma upokojencev, da se lahko udeležijo svete maše, obiskov in organiziranju raznih srečanj za ostarele, do pomoči pri reševanju raznih stisk. Podpora in pomoč domačih župnikov je za prostovoljce v Karitas merilo, da gredo po pravi poti, pomoč lokalne oblasti - tako občine Ajdovščina, kot Vipava - pa vzpodbuda za boljše delo. S ponosom lahko povemo, da je vse naše delo prostovoljno. Pristrčno vabimo vse, ki bi se nam radi pridružili.

Srečanje sodelavcev je vsak prvi ponedeljek v mesecu ob 19.30. Uradne ure za pogovor, pomoč in sprejem darov vsak ponedeljek med 9. in 11. uro ter v torek in četrtek med 16.30 in 18.30.

Informacije: **Karitas vipavske dekanije, Ajdovščina, Vipavska cesta, tel. št. 62-372** Za konec naj uporabim besede, ki so zapisane na tabli ob vhodu v Karitas:

"Bog vidi in previdi; zato dobrodošli vsi, ki pomoč potrebujete, in boglonaj vsem, ki pomagajte".

Jožica Ličen

Sožitje - Vera in luč

Pri društvu Sožitje smo starši oziroma skrbniki z našimi prijatelji imeli poleti na razpolago več enotedenskih letovanj. Za naše prijatelje brezplačno, za spremljevalce po znižani ceni. Več letovanj je bilo v toplicah ali klimatskih zdraviliščih, nekaj tudi na morju, celo na Hrvaškem, nekaj skupin pa v nesrečnem Bovcu in v Kranjski Gori. Ta letovanja so bila vodena, tako da se ne mi ne naši prijatelji nismo dolgočasili, temveč smo uživali v naravi, si ogledovali znamenitosti, lahko smo se kopali, če je bil bazen. Naše skupine - ponavadi kar po 25 družin, so prebivalci krajev zelo lepo sprejeli, in smo

si tudi med domačini našli prijatelje, da o gostinskem osebju ne govorimo - vsi so bili "super".

Nekaj letovanj je tudi priredilo gibanje Vera in luč, kjer so naši mladi prijatelji vzorno skrbeli za prizadete in njihove družinske člane.

Na teh letovanjih se spoznamo družine iz vse Slovenije. Včasih si celo malo "zamenjamo" otroke - če npr. starši radi hodijo, otroci pa ne ali obratno.

Sožitje je imelo konec oktobra lep izlet: Trojane - Olimje - lekarna in farma jelenov, Rogaška Slatina in končno grad Otočec. Mnogo lepega smo videli in slišali, s seboj smo imeli tudi oskrbovance Doma starejših občanov, ki so bili izleta zelo veseli.

Vera in luč je imela po poletnih počitnicah dve srečanji: eno v Vipavi, drugo v Ajdovščini. V decembru se zopet dobimo v Vipavi. Dan potem pa bo v delavnici v Ajdovščini novoletno praznovanje društva Sožitje. Vse naše prijatelje bomo lahko, zahvaljujoč se dobrim sponzorjem, obdarovali s primernimi darili.

Tudi letos sem bila povsod, kjer sem zaprosila za pomoč, lepo sprejeta. Hvala vsem, ki nas poznate, sledite našemu delu in nam pomagajte, če ne z drugim, vsaj s toplo besedo!

Nada Kostanjevic

ISKRICE

Če vas doletelo je zlo po vaši nemarni slabosti, nič ne valite sedaj krivde bogovom na vrat!
(Solon)

Ker ljudje niso mogli iznajti zdravila zoper smrt, bedo in nevednost, so se domislili, da bodo srečnejši, če na vse to ne bodo mislili. (Blaise Pascal)

Človek dokaže, da je dobro vzgojen, če ostane takšen tudi v družbi nevzgojenih ljudi. (Anatole France)

Če hočeš razumeti življenje, nehaj verjeti, kar ljudje govorijo in pišejo. Opazuj raje samega sebe in ustvari si svoje lastne misli. (Anton Čehov)

Ljudi je treba iskati ne z lučjo, temveč s srcem, saj samo ljubezni odprejo svoja srca. (Peter Rosegger)

S tožbami ne bomo poboljšali sveta, ne sami sebe, ampak vsak naj stori po svojem stanu, kolikor premore, in hitro bo boljši svet. (bl. Anton Martin Slomšek)

Bodi lep, če hočeš deliti lepoto; bodi preprost, če hočeš, da ti bodo verjeli; bodi človek, če hočeš biti umetnik. (Mirko Mahnič)

Knjige, ki jih uživa ljudstvo in inteligenca z enakim veseljem, so najboljše, kar jih je kdaj človek napisal. (Fran Saleški Finžgar)

BOGAT JE, KDOR DAJE

Večjega pomena je, kaj daješ drugim, kakor kar uživaš sam. Kaj vse lahko dajemo? Dobro besedo, čas, pomoč, miloščino... Dobra beseda nič ne stane, in vendar je bogat, kdor jo zna dati vsakomur, ki ga sreča in z njo ne skopari. Čas je zlato, zato ga ne zapravljajmo; rajši se z njim bogatimo! Dajmo ga tudi drugim! Pomoč pomeni moč. Kdor pomaga, je bogat in močan, tudi če nima drugega kakor iskreno pripravljenost, bratsko sočutje, topel čut za skupnost in dobro voljo. (Alojzij Šuštar)

SKRIVNOSTNO VIPAVSKO PODZEMLJE

Že od davnih davnih časov živijo v prostranem podzemlju Nanosa bele vile in majhni plački. Na Nanoško pogorje prihajajo na dan iz globokih brezen in podzemeljskih jam. A le redkokdaj prihajajo ven brezskrbno ob belem dnevu in še takrat ždijo po vrtačah in na skritih jasah. Hranijo se z gozdnimi sadeži in sladkimi koreninicami. Družijo se z mirnimi gozdnimi živalmi, ki so tako plahe, kot oni.

Palčki so tako majhni, da odraslim ljudem segajo komaj do kolen. Po velikosti in v obraz so skorajda vsi enaki. Da se lažje spoznavajo med seboj, nosijo razna živobarvna oblačila, ta pa se v temi rahlo svetijo. Na glavi nosijo dolge kape in te imajo včasih privihane postrani ali nazaj, da jih ne ovirajo pri nizkih

prehodih in po kotih v podzemlju. Dolge kape imajo tudi zato, da niso videti tako majhni. Njihovi glasovi so bolj tihi, polglasni in podobni žuboreči vodi, ki se pretaka v jamah. Odrasli ljudje palčkov ne vidijo, ko se občasno zadržujejo v gozdu na Nanosu. Od časa do časa se prikažejo le mlajšim otrokom, ti pa so od presenečenja tako vznemirjeni, da zvečer zlepa ne morejo zaspati. Čeprav so palčki majhni, pa imajo zato tembolj bistre glavice; te jim pomagajo reševati razne težave, ki jih tarejo, kajti v podzemlju je še vedno tako, kot nekoč v davnih časih.

Palčki so mirni in skorajda ne poznajo jeze, čeprav se srečujejo tudi z raznimi nevščečnostimi. Po močnem deževju jih motijo narasle vode, ki se ponekje dvignejo tako visoko, da segajo

v nekaterih delih podzemeljskih jam skoraj do stropa. Tudi pri plezanju jim niso pogodu vlažne in spolzke stene; take so večinoma pozimi in kdaj pa kdaj tudi ob drugih letnih časih.

Vile se povečini zadržujejo v podzemlju, zato jih ni mogoče videti. Le redkokdaj jih vidijo jamarji, ko raziskujejo globlje v podzemlju, in še takrat iz daljave. S palčki žive vile složno že iz davnine. Zato, da ni v podzemlju vedno tema, poskrbijo palčki z baklami; te pripravijo iz lesa in smole.

Palčki znajo tudi plavati, a da si ne bi zmočili svojih lepih oblek in bi jih morali potem sušiti, to pa v vlažnem podzemlju ni kar tako, imajo majhne čolničke. Z njimi se vozijo po vodnem toku in po jezerih. Čolnički pa niso nič drugega, kot izdolbena drevesna

Tudi to se zgodi. Čeprav so palčki previdni, se včasih le pripeti, da se čolniček prevrne.

Da je domovanje v podzemlju prijetnejše, je treba marsikaj postoriti

debla. Da ne bi prehitro razpadla, so na zunanji strani premazana z drevesno smolo. Tudi v zimskih mesecih bi palčki radi plavali in čofotali ob bregovih, a je voda takrat res ledenomrzla, da jim ni prav nič do tega.

V širnem podzemlju, kjer domujejo vile in palčki, je nenavaden mir. Le kdaj pa kdaj je slišati vodne kapljice, ki padajo s skalnatega stropa v tolmunčke. V daljavi je slišati šum slapu, ki pada v jezero... Pod zemljo so še številna jezera in njih gladina je mirna, saj tu ni vetra, kot v našem nemirnem okolju. S stropov vise lesketajoči se kapniki, ki so kot čipke ali zavese, imajo pa še vrsto drugih oblik...

Kakšen je ves ta naš podzemeljski svet, vedo le vile in palčki, ki so tako majhni in lahko pridejo do vsakega kotička v njem. Razvit imajo deveti čut, ki jih varuje pred nevarnostmi, strmimi prepadi in naraslo vodo. Povsem so varni pred divjimi živalmi; te pridejo samo do vhoda v podzemlje. Palčki se počutijo varne tudi pred drugimi vsiljivimi nepridipravi, ki jim še ni uspelo priti do njih. V notranjosti pa poleg vil in palčkov žive in plavajo samo še človeške ribice.

Nekoč so palčki pogosteje prihajali na dan iz podzemlja vipavskih jam, kjer izvira reka

Vipava. Danes jih ni več na spregled, ker so zelo plahi; moti jih ropot strojev in brnenje mimovozečih vozil v bližini. Ko bo prvi človek prestopil notranjopost tega obširnega, čudežnega podzemlja, bo našel tam bele vile in male palčke.

V slogi je moč, vendar brez nesreč ne gre tudi tam, kjer prebivajo palčki

Sestavek o skrivnostnem vipavskem podzemlju preberite svojim malčkom, ki še verjamejo v pravljичni svet in jim te male stvarce burijo domišljijo.

Franc Cerovšek

SNEŽAK

Otroci, velike kepe snega prinesite,
da snežaka naredite.

Pa po lonec pohitite
in klobuk mu nataknite.

Hitro, hitro po koren,
da snežak bo nos imel.

Veliko metlo mu dobite
mu jo v roko zataknite,

da snežak bo vesel,
ko na snegu bo sedel.

Gumbe mu nar'dite,
da v odejo se bo odel,
ko veter po polju bo zavel
in snežak bo otrdel.

Ksenija Blazetič

DROBEC IZ PRETEKLOSTI

Še kot otrok sem rada obiskovala Šembid, ki ga je oblast po vojni uradno preimenovala v Podnanos. Tam sta živela stric Slavo in teta Ana. Stric Slavo je bil izučen brivec, ki se je kmalu po drugi vojni poročil s "Šembidčanko" Ano in odprl svojo brivnico v Trčkovi hiši. Stric je bil očetov brat in je izhajal iz družine Pavlinovih (po domače tudi Mundetovih), ki so imeli svojo ključavničarsko obrt v Vipavi. "Munde" je bil mojster ključavničarske obrti, pri svojih poslih je bil redoljuben, kar dokazujeta dva notesa, ki sta ostala po njegovi smrti. V enem si je zapisoval nabavljeno blago, račune, izdelke, ki jih je naredil in podobno. Ta je ostal kot družinsko izročilo v matični vipavski hiši, drugega manjšega pa mi je dala teta Ana po stričevi smrti pred nekaj leti. Stric Slavo ga je najbrž vzel s seboj po Mundetovi smrti leta 1938 kot drag spomin na očeta. Majhna knjižica ima na notranji strani platnic podpis Pavlin Edmund iz Vipave in nosi ročno zapisan naslov Notes.

Notes je sicer skoraj prazen, na začetku pa sta napisani dve pesmi, ki ju je zapisal Edmund sam. Prva ima naslov *Martinu Naglostu*, sestavlja jo šest štirivrstičnih kitic. Na koncu pesmi je zapisan datum, in sicer Vipava, dne 1. juni 1895. Opomba na koncu pesmi pove, da jo je zložil Števan Zorko.

Druga pesem ima naslov *Od Polonce* in jo tvorijo štiri štirivrstične kitice.

Obe pesmi sta zanimivi, prva je prigradna, druga pa malce spominja na ljudsko pesem. Mogoče bosta pritegnili tudi zanimanje kakšnega Vipavca, zato ju v celoti objavljam v tem zapisu.

MARTINU NAGLOSTU

H koncu gre nedelje

Nedelje beli dan

Martin šušter

gotovo bo pijan.

Po cejsti bode taval

Kot bi slepe miši lovil

Sam met seboj se pogovarjal

O kje sem se ga tako napil.

Ta cesta ni taprava

Oh kam me ta pelja

Preljuba kuharca povejmi

O kje sem jaz doma.

Eno hišico sem kupil

Pa bila je stara

Zatorej ni nobena

Več zame marala.

Hišico poderl

Novo zdaj imam

In vedno v ni prebivam

V bogi martin sam.

Jaz bi martini snubil

Prejezno se derži

Zato mu zagotovim

Da nobene nedobi.

Vipava dne 1 juni 1895. Števan Zorko zložil.

OD POLONCE

Polon Polon Polončica
Obraza si prelepega
Še nisem videl takega
Polon Polon Polonica.

Za te le jaz živim
Za te le jaz gorim
Nikdar te nepustim
Polon Polon Polončica.

Rože je na vertu plela
Pesmi pela je glasno
Kaj da verta več ne dela
In ne poje več tako.

Ko ptičica sem pevala
Sem slatke sanje sanjala
Oh zdaj pa nikdar Nikdar več
Veselje preč je preč.

Pri prepisovanju sem upoštevala izvirnik, vse črke in oznake so zapisane po originalu.
Kot ilustracijo zapisa pa objavljam še fotokopiji obeh pesmi.

Ana Florjančič
iz Mundetove hiše

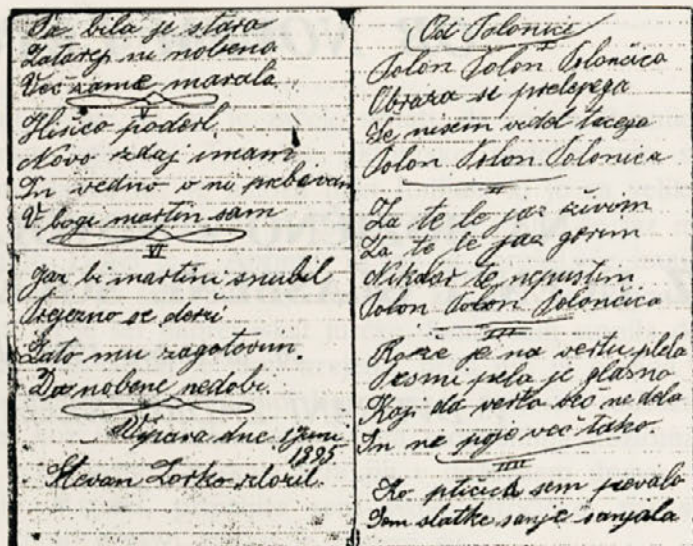
VIPAVA

Pod Nanosom visokim
Vipava vije se,
na levem in na desnem bregu
trg Vipava je.

Nad Vipavo razvaline
so gradu vipavskega,
priča so nekdanjega
graščaka bogatega.

Vipava domovina moja je,
kjer doma sem jaz;
ne bom je zamenjala
za nobeno drugo vas.

Napisala Silva Hrovatin, por. Kukovec,
v 7.r. OŠ Vipava leta 1969; sedaj živi v Ormožu.

OB NOVEM LETU VABIMO

*

NA BOŽIČNO - NOVOLETNI KONCERT Z UČENCI GLASBENE ŠOLE VINKO VODOPIVEC

26. decembra 1998 ob 17. uri

V DVORANI ZADRUŽNEGA DOMA V VIPAVI

* *

Občina Vipava in Turistično društvo Vipava

Le še dva koraka - dva prehoda v novo leto nas ločita od leta 2000. Naredimo skupaj prvi korak - krajani, občani in vsi, ki z optimizmom zrejo v tretje tisočletje, pridimo na

VESELO SILVESTROVANJE NA GLAVNEM TRGU V VIPAVI

Začetek ob 22. uri, ob zvokih glasbe bomo skupaj zaplesali v leto 1999.
Vstop prost. Vljudno vabljeni!

* * *

Planinsko društvo
VIPAVA

VABI

vse planince in ljubitelje narave na

5. NOVOLETNO SREČANJE

NA PLAZU

1. januarja 1999

Ves dan vas pričakujemo s prijazno besedo in toplim čajem
SREČNO V GORAH V LETU 1999

* * * * *

Pleve in drobtine

Ko sem na televiziji videla na Orlovšah ovčice, se mi je začelo svitati, da so na Ravniku najbrž tudi koze. No, to pa si moram ogledati! Temačne oktobrske nedelje sem se odpravila tja po dežju. Na Vrhpoljskem klanecu me je naložil neki Italijan, ki je za veliko silo lomil slovensko. Poleg sebe je na sedežu imel knjigo o kabali* - kaj je to, še jaz ne vem prav, najbrž nekakšne skrite coprnije. Hotel je k Abramam in me je vprašal, če imajo na jedilniku jurčke. Tega pač nisem vedela in sem bila vsa srečna, ko sem na Ravniku zapustila svojega coprniškega prevoznika, ki je šel naprej iskat jurčke. Sama sem stopila do nekoč zapuščene in razbite hiše na Ravniku. Sedaj je lepo urejena, pred njo je ograda s konjem. Naš vrli Marko me je sprejel skupaj s svojo družino, Borut mi je ponosno razkazal snežen in urejen hlev z lepim številom koz in kozličkov ter dvema mogočnima kozloma. Tudi nekaj ovčic je tam. Redijo tudi nekaj svinj. Obiskala sem jih v deževnem dnevu, a spomladi in poleti je tukaj prav lepo - starši, pripeljite sem svoje otročičke, naj se preganjajo s kozlički. Tu boste lahko kupili zdravo mleko in okusni sir.

Kar zadeva poplave - prestali smo jo - nekoliko tudi zahvaljujoč se naši civilni zaščiti in gasilcem. V najhujšem naliwu smo imeli celo pogreb. Kaj moremo, smrt včasih ne more počakati.

Če že govorimo o tem: ko izplakujete vaze na pokopališču, zlijte vodo v odtok na tleh, ne v tistega v lijaku, da ne bo vedno zamašen.

Burja je polomila marsikaj, posebno v zadnjih dneh novembra. Ne vem, zakaj noče nikakor polomiti tistih kostanjevih vej, ki visijo v Belo v ti. drevoredu. Nekega dne sem brala v Primorskih novicah, da je Go-les oklestil vejevje ob neki cesti in da je prav naredil. Oklesti naj tudi tiste nesrečne kostanje, da bo s Cuntovega mosta videti, kdo prihaja!

Župana smo izvolili v prvem "šusu". Moje čestitke z besedami: Naj trpi tisti, ki je tega navajen!

5. decembra, na dan prostovoljcev, pa so prostovoljci prostovoljno prezebali pred marketom in nam postregli z zgibankami o svojem požrtvovalnem delu. Nikar ne tarnajmo nad našo mladino! Vsak ima kaj slabega, a dosti več dobrega!

Petarde pokajo zelo na redko - tako pa naj tudi ostane.

Začeli smo s kozami - končajmo s ptiči! V graščini na trgu so nam pokazali, kako se v razbitih in žalostnih prostorih da postaviti razstavo ptičev. To je čivkalo in prepevalo! Pa še rožice, rastline in sadje so nam pokazali. VDC Tolmin je razstavil umetnine svojih varovancev, ki se jih je dalo tudi kupiti. Naj bo graščina še tako žalostna, tokrat je izpolnila svoje poslanstvo.

Nada Kostanjevic

Opombe

* **kabala** (hebr. "izročilo"), 1. skrivni judovski nauk iz sr. veka; 2. umetnost napovedovanja prihodnosti, posebej pa številke pri igrah na srečo.

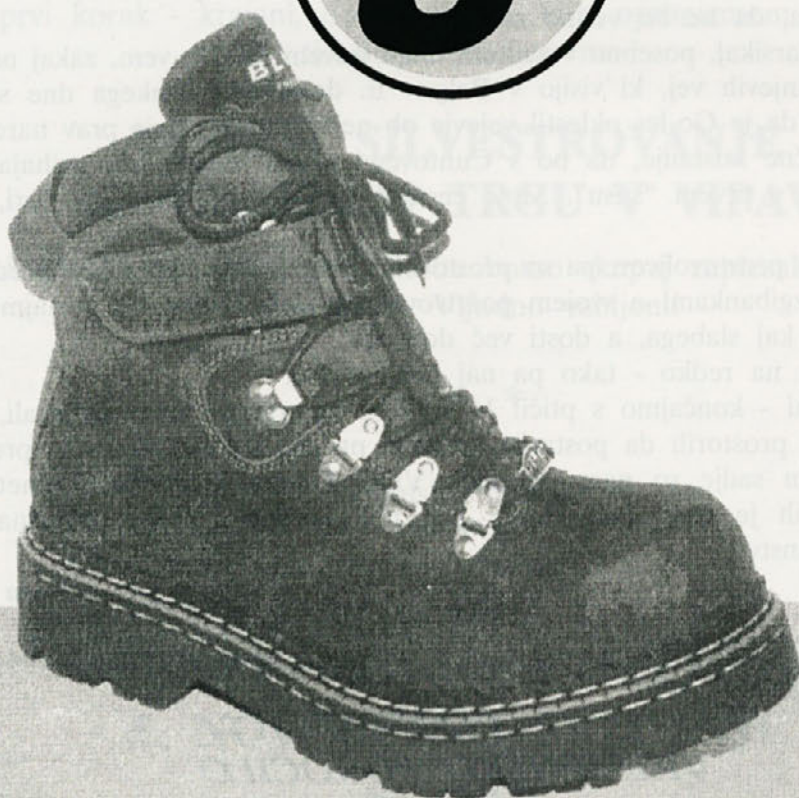
VREMENSKO POROČILO

	VIPAVA	NANOS
SEPTEMBER 10. - 30.	169,8 l/m ² dežja, 10 deževnih dni, 1 nevihta, 7x rosa	174,3 l/m ² dežja, min. temp. 2,8°C, maks. temp. 19°C
OKTOBER	281,8 l/m ² dežja, 21 deževnih dni, 6 neviht, 10x rosa	281,5 l/m ² dežja, min. temp. 0°C, maks. temp. 15°C
NOVEMBER	177,5 l/m ² dežja, 9 deževnih dni, 3x slana, 2x rosa, 3 nevihte, 2x sneg (samo lise), 3x močna burja, 4. in 5. povodenj	250,3 l/m ² dežja, min. temp. 0°C, maks. temp. 12°C
DECEMBER 1. - 10.	13,9 l/m ² dežja, 4x slana, 1x dež in sneg, 1x dež, 1x sneg, 1x močna burja	133,6 l/m ² dežja, 30 cm snega, min. temp. -15°C, maks. temp. 1°C

Nada Kostanjevic in Ivica Jež

STONE[®]

BY PAMÍ

VSEM OBČANOM OBČINE VIPAVA ŽELI
SREČEN BOŽIČ IN USPEŠNO NOVO LETO

PAMÍ

**Vsem svojim strankam želijo
vesel božič, uspešno, srečno
in zdravo novo leto 1999:**

TOPLA MALICA

URŠKA TROŠT s.p. & MILKA JEŽ s.p.
Trg Pavla Rušta 3, VIPAVA
tel. 065/65-165

Alenka Praček s.p.
Vojkova 36
5271 VIPAVA
☎ 065/65 190

PAPIRNICI IN KNJIGARNA

Glavni trg 15, 5271 Vipava, tel.: 065/640-033
Vipavski Križ 15, 5270 Ajdovščina, tel.: 065/67-241

Zvonček

d.o.o.

Gradnikove br. 22
5271 Vipava
Tel.: 065/65 292

KNJIGOVODSKI SERVIS

LIDIJA GOLOB s.p.

Goriška 6, 5271 Vipava, tel./fax: 065 65-820/ 65-420

*Računalniško vodenje poslovnih knjig zasebnikov,
sestavljane davčnih napovedi in dohodnine, svetovanje;
strankam nudimo fotokopiranje in možnost uporabe faks.*

**BLAGOSLOVLJEN BOŽIČ TER SREČNO
IN USPEŠNO NOVO LETO 1999.**

Vsem občanom Vipave
voščimo vesel božič
in zdravo novo leto.
Obenem čestitamo ob
dnevu samostojnosti.

OO in KO **SKD** Vipava

ZIDAR d.o.o.
gradbeno
obratno
podjetje

ZIDAR

Goriška cesta 43, 5271 VIPAVA
Tel.: (065)65-014

Odperto pon.-pet. od 7. do 15. ure, sobota od 8. do 12. ure

bar
»KRHNE«

Ivanka Krhne - Čipič

Glavni trg 5, 5271 Vipava

bife
„PRI MARJANCI“

Bojana d.o.o. Glavni trg 3

MARKET
KLAS

STANA VRČON, VIPAVA, Vojkova 31

Odprto od ponedeljka do sobote
od 7.30 do 12.00 in od 13.30 do 18.30

Vsem, ki nas že dolgo poznate,
pa tudi drugim, ki nas obiščete
v marketu KLAS, kjer vam
nudimo diskontne cene sadja
in zelenjave ter obilo drugih
artiklov po prav tako ugodnih
cenah, želimo blagoslovljene in
vesele božične praznike, v
prihajajočem letu 1999 pa
obilo zdravja, zadovoljstva in
sreče.

Za vas tudi naslednje leto
MARKET „KLAS“

VELEPRODAJA
VRHPOLJE 1/A

"DISKONT"
Vojkova ulica 28
VIPAVA

Praznična ponudba

buteljčnih vin, domačih in uvoženih
šampanjcev, brezalkoholnih pijač,
kave, čokolade in ostale prehrane.

SUPER CENE!!!

Za nakup nad 5.000,00 sit DARILO.

**VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
TER SREČNO, ZDRAVO IN
USPEŠNO NOVO LETO 1999**

HAIR STUDIO

Simon

Simon Reharja

HAIR STUDIO SIMON

Vojana Reharja 4
5271 Vipava
tel.: (065) 65 084

TRGOVINA

VIPAVA

Glavni trg 17
Tel.: 065/65-033
Odprto od 8h do 18.30

NOVA GORICA

Bevkov trg 6
Tel.: 065/22-412
Odprto od 9h do 18.30

Prodaja in dostava pohištva

nova
OPREMA

*Želimo vam vesele božične
praznike in srečno
novo leto!*

Danilo KOREN

Bevkova ul. 12, 5271 Vipava
Tel.: 065 / 65 187

Mobitel:
0609 / 619 678

Enota Postojna, Volaričeva 5
Tel.: 067 / 25 127

FOTOGRAFIJE V 1 URU

**FOTO - VIDEO
STUDIO GO**
AJDOVŠČINA - VIPAVA

MEDIJA d.o.o.

LJUBO ŽGAVC

Glavni trg 1
VIPAVA

Lavričev trg 1
AJDOVŠČINA

TEL/FAX: 065/63-580

-FOTOGRAFSKE STORITVE
-VIDEOTEKA
-TRGOVINA

*Strankam želimo veselo božič
in srečno novo leto.*

PISARNIŠKO POHIŠTVO

ELEKTROTEHNIČNO PODJETJE

SKAPIN d.o.o.

TRGOVINA MONTAŽA VZDRŽEVANJE

Zahvaljujemo se vam
za zaupanje.

Iskreno vam voščimo
vesele božične praznike
ter srečno novo leto.

Kolektiv ETP SKAPIN

ELEKTROTRGOVINA

V. Reharja 1, Vipava
Tel./fax: 065/65 315
065/65 377

PAVEL SKAPIN

BEBLERJEVA 13, VIPAVA TEL./FAX: 065/65-800

Avtoservis FERJANČIČ

JOŽE FERJANČIČ S.P.

ZEMONO 23, 5271 VIPAVA

Tel.: 065/65-910, Mtel.: 0609-619-185

S.A.T. TROŠT d.o.o.

Vojkova 42, 5271 VIPAVA, tel.: (065) 65-194, 640-006, fax: (065) 65-194

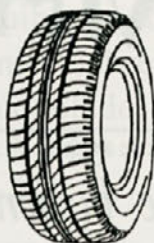
SERVISIRANJE AVTOMOBILOV
AVTOPREVOŽNIŠTVO
TRGOVINA Z DROGERIJSKIM MATERIALOM

ENOTA VIPAVA, Vojkova 42, tel.: (065) 640-006
ENOTA AJDOVŠČINA, Ul. 24. sep., tel.: (065) 63-826

Cenjenim strankam voščimo
vesele božične praznike
in srečno novo leto.

VULKANIZERSTVO GOLOB

servis, storitve, prevozi
PETER GOLOB s.p.

GORIŠKA 6, 5271 VIPAVA

tel. 065 65 820/ fax 65 420
GSM 041 727 830

odprto: od 8h-12h
od 14h-18h
sobota: od 8h-12h

**Želimo Vam blagoslovljene božične
praznike in srečno novo leto 1999.**

Predvsem pa varno vožnjo.

Nudimo vam:

**Prevoz oseb in stvari s kombijem,
servis podvozja, nastavitve prem za vse
tipe vozil z najnovejšo računalniško
merilno napravo, prodaja in montaža
avtoplaščev za osebna in tovorna vozila
(Sava, Bandag, Fulda, Michelin, Goodyear,
Continental, Dunlop,...), svetovanje in
ostale vulkanizerske usluge.**

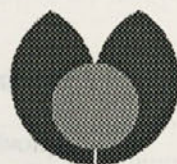
KOVAŠTVO

Milana Bajca 10
5271 VIPAVA

Telefon:
065/65-107

Ignacij Česen s.p.

5271 VIPAVA
Telefon: 065/ 65 031, 65 584
Tekoči račun: 52010-625-1541

HRANILNO KREDITNA SLUŽBA VIPAVA p.o.

*HKS VIPAVA
želi svojim komitentom
prijetne praznike
ter srečno in uspešno
leto 1999!*

*Obenem vabimo občane,
da tudi v bodoče zaupajo
naši 100-letni tradiciji
hranilništva.*

Hranilno kreditna služba VIPAVA

*Iz drobnega
semena
zraste roža.*

*Iz drobnega
kovanca
bogastvo.*

V novem letu vam želimo
veliko sreče in uspeha.

Hvala za zaupanje.
Vaša banka.

 Nova KBM d.d.
Področje Nova Gorica

*Obveščamo vas,
da je pisarna v
VIPAVI, GLAVNI TRG 1,
odprta:*

*ob PON. in PET.
od 9-11h*

*ob SREDAH
OD 15-17h*

*Krajanom Vipave se
ob iztekajočem letu
zahvaljujemo za
izkazano zaupanje,
v novem letu '99 pa
Vam želimo predvsem
zdravja in miru.*

**Kolektiv
ZAVAROVALNICE TRIGLAV**

PRISPEVKI ZA VIPAVSKI GLAS OD 7.10.1998 DO 20.12.1998:

Martin Silvester	Ljubljana	1.000 SIT
Otilija Bukovič	Bilje	2.000 SIT
Lidija Benko	Ajdovščina	2.000 SIT
Milena Cisera - Kobal	Italija	50.000 Lit = 4.850 SIT
Družina Česen	Kocijančičeva	3.000 SIT
Vida Jamšek	Kromberk	2.000 SIT
NN	Vipava	1.000 SIT
Tana Matič	Vinarska 1	2.000 SIT
Stanko Kodelja	C. 18. aprila 6	2.000 SIT
Ciril Skapin	Vojkova 27	3.000 SIT
Evgen Ferjančič	Nova Gorica	2.000 SIT
skupaj:		24.850 SIT

Vsem se najlepše zahvaljujemo!

Svoje prispevke lahko nakažete tudi na žiro račun *KS Vipava 52010-645-50977* s pripisom **ZA VIPAVSKI GLAS**

VIPAVSKI GLAS - glasilo KRAJEVNE SKUPNOSTI VIPAVA
DECEMBER 1998
650 izvodov

Uredniški odbor:

Gizela Furlan - urednica, Magda Rodman, Vera Poniž, Nada Kostanjevic, Franc Cerovšek, Marta Rodman in Breda Butinar - lektorica

Sodelovali so še: Vida Babič, Jurij Rosa, Damjana Suša, Vinko Lapajne, Liljana Tomažič, Nermin Mehinovič, Danica Benčina, Helena Kravos, Simon Rodman in Primož Kobal, Ludvik Curk - Viko, Martin Silvester, Ivana Škerjanec, Štefan Rehar, Jožica Ličen, Ana Florjančič, Silva Hrovatin, Ksenija Blazetič

Tisk: Papirna galanterija SEDMAK, Ajdovščina

Po mnenju Urada za informiranje št. 4/3-12-669/94-23/154 z dne 23. 5. 1994 spada publikacija VG med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tar. št. 3, po kateri se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5% (Ur. l. RS št. 4/92).

POPRAVKI

V sestavku *Na idrijski kmetiji gospodaril vipavski rojak*, VG 46, je povesod pravilno Premenstein (ne Plemenstein).

V članku *Iz pošne zgodovine* je v prvem odstavku pravilno ...ob koncu 16. stoletja.

V S E B I N A

Iz naše preteklosti

Vipava - slovenske Benetke	stran 1
Razne obrti ter mlini in žage pri nas	stran 3
Sadje - bogastvo Vipavske doline	stran 6
Šolska kronika	stran 9

Predstavljamo vam

Stanislav Hrovatin	stran 16
--------------------------	----------

<i>Iz naše KS</i>	stran 19
-------------------------	----------

<i>Iz naše občine</i>	stran 19
-----------------------------	----------

V Logu smo se spomnili vseh žrtev vojnega in poveljnega nasilja	stran 23
Prof. Ivan Rudolf »Učenikov«	stran 25
Policija svetuje	stran 27
Spomini na Vipavo	stran 28

Iz ustanov in društev

Iz Škofijske gimnazije	stran 30
Iz CUIO	stran 32
Vipavski gasilci v letu 1998	stran 35
Komorni zbor Ipavska	stran 36
Razmetano podstrešje	stran 37
Z letalom okoli sveta ali 42.000 km	stran 38

<i>Odmevi</i>	stran 40
---------------------	----------

<i>Za dom in družino</i>	stran 43
Karitas na Vipavskem	stran 45
Sožitje - Vera in luč	stran 46
Skrivnostno vipavsko podzemlje	stran 48

Pleve in drobtine	stran 53
Vremensko poročilo	stran 53

Naslovnica:

Božični in novoletni motivi na slovenskih znamkah - nekateri povzeti po Unicefovih voščilnicah. Marjanca Jemec Božič, Otroci na vasi (znamka v sredini): Leta 1974 je tej voščilnici žirija prisodila prvo mesto. Naslednje leto je bila proglašena za najbolje prodajano po vsem svetu. Marlenka Stupica, Zima (znamka zgoraj levo): Znamka je bila leta 1996 razglašena za drugo najlepšo na svetu.

Oblikovanje: Miloš Marc

